

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

a

Vysoká škola ekonomická v Praze

Fakulta managementu v Jindřichově Hradci

**Sociální a kulturní zázemí stoupenců
extremistických hnutí v Plzeňském kraji**

**Social and cultural background of followers of
extremist movement in Pilsen region**

Autor: Vít Řeřicha

Vedoucí práce: Mgr. Miroslav Procházka, Ph.D.

Studijní program: Sociální pedagogika, specializace : Specializace v
pedagogice

Datum odevzdání: 1.4. 2011

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Plzni 21.3. 2011

.....

Podpis studenta

Poděkování

Za odborné vedení, podnětné rady, připomínky, pomoc a volný čas při zpracování této práce

bych chtěl poděkovat především

Mgr. Miroslavu Procházkovi Ph.D.

a celé mojí rodině, přátelům a všem těm kteří přispěli radou a měli se mnou trpělivost při psaní této práce

Anotace

Tato práce je zaměřena na představení osoby sympatizující s pravicovým či levicovým extremismem. V teoretické části jsou popsány poznatky předních odborníků zabývajících se problematikou extremismu globálně i názory těch, kteří se soustřeďují na vývoj extremistické scény v naší republice. Očima odborníků je zmapován a následně popsán polistopadový vývoj na extremistické scéně v naší republice. Několik kapitol práce se zabývá osobami sympatizujícími s extremistickým hnutím, představením subkultur jež vytváří, rovněž pak typologií jedince, který se může stát extremistou. Prezentován je také pohled odborníků, kteří dlouhodobě sledují trestně právní aspekty chování osob pohybujících se na extremistické scéně. Praktická část je soustředěna na případové studie vybraného vzorku respondentů, vypracování podrobných kasuistik za pomoci rozhovorů s jednotlivými extremisty. Výzkum pomůže zodpovědět otázky, jak ovlivňuje způsob života jedince příslušnost k pravicovému či levicovému extremismu. Pokusím se vysvětlit z jakých sociálních vrstev pochází sympatizanti pravicového a levicového extremismu.

Klíčová slova: extremismus, levicový extremismus, pravicový extremismus, česká krajní pravice, česká krajní levice, sociální status

Abstract

This bachelor thesis focuses on the person who sympathizes with right/left-wing extremism. In theoretical part there are described knowledge coming from real experts in field of extremism and that part also includes opinions and attitudes of people who focus on development of extremism in the Czech republic. Post-November development of radical scene in Czech republic is mapped and after that described through the eyes of experts. In several chapters of this work I deal with persons who sympathizes with extremist movement by introducing subcultures that create them and I also deal with typology of individual who can became an extremist. This work presents also the view of experts who continuously monitor criminal aspects of the behavior of people moving on the extremist scene. The practical part focuses on case study based on sample surveys, preparation of detailed case studies through interviews with individual extremists. The research will help to answer questions about how life affects the way individuals belonging to a right-wing or left-wing extremism. I will try to explain from which social strata come right-wing and left-wing supporters of extremism.

Keywords: extremism, left-wing extremism, right-wing extremism, Czech extreme right, Czech extreme left, social status

ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 ZÁKLADNÍ POJMY	10
1.1 EXTREMISMUS	10
1.2 PRAVICOVÝ EXTREMISMUS	11
1.3 LEVICOVÝ EXTREMISMUS	12
1.4 IDEOLOGIE SPJATÉ S PRAVICOVÝM EXTREMISMEM	13
FAŠISMUS	14
NACISMUS	14
NACIONALISMUS	15
RASISMUS	15
ANTISEMITISMUS	16
1.5 IDEOLOGIE SPJATÉ S LEVICOVÝM EXTREMISMEM	16
ANARCHISMUS	16
KOMUNISMUS	17
MARXISMUS	17
2 SUBKULTURY PRAVICOVÉHO A LEVICOVÉHO EXTREMISMU	18
2.1 SUBKULTURY PRAVICOVÉHO A LEVICOVÉHO EXTREMISMU V KONTEXTU	18
2.2 SROVNÁNÍ PRAVICOVÉHO A LEVICOVÉHO EXTREMISMU	20
3 HISTORIE EXTREMISMU U NÁS PO ROCE 1989	22
3.1 POČÁTKY VZNIKU	22
ČESKÁ KRAJNÍ PRAVICE	22
ČESKÁ KRAJNÍ LEVICE	23
3.2 HISTORICKÝ VÝVOJ PO SOUČASNOST	25
ČESKÁ KRAJNÍ PRAVICE	25
ČESKÁ KRAJNÍ LEVICE	26
4 PŘEHLED AKTUÁLNÍ EXTREMISTICKÉ SCÉNY U NÁS	29
4.1 SOUČASNÉ SUBJEKTY EXTRÉMNÍ PRAVICE	29
4.2 SOUČASNÉ SUBJEKTY EXTRÉMNÍ LEVICE	32

5 TYPOLOGIE JEDINCŮ S EXTREMISTICKÝM CHOVÁNÍM	34
5.1 TYPOLOGIE PRAVICOVÉHO EXTREMISTY	35
5.2 TYPOLOGIE LEVICOVÉHO EXTREMISTY	36
6 TRESTNĚ PRÁVNÍ ASPEKTY EXTREMISMU	38
6.1 PŘESTUPKY SPOJENÉ S EXTREMISMEM	39
6.2 TRESTNÉ ČINY SPOJENÉ S EXTREMISMEM	39
PRAKTICKÁ ČÁST	42
7 VLASTNÍ VÝZKUM RESPONDENTŮ	42
7.1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA VÝZKUMU	42
7.2 CÍLE VÝZKUMU	44
7.3 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	44
7.4 POUŽITÉ METODY VÝZKUMU	44
7.5 POPIS ZKOUMANÉHO VZORKU	46
8 KAZUISTIKY A ROZHOVORY	47
8.1 KAZUISTIKA Č.1.	47
8.2 KAZUISTIKA Č.2.	50
8.3 KAZUISTIKA Č. 3.	53
8.4 KAZUISTIKA Č. 4.	55
8.5 VÝSLEDKY VÝZKUMU	59
8.6 SHRnutí PRAKTICKÉ ČÁSTI	61
ZÁVĚR	64
10 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ	66
11 PŘÍLOHY	68

Úvod

V současnosti se téma extremismu a vše s ním spojené dostává do popředí zájmu naší společnosti. Lidé začínají extremismus vnímat jako hrozbu pro klidný život v zemi. Je jistě pravdou, že extremistické nálady jsou zde již delší dobu, ovšem byly skryté a tudíž se jim nevěnovalo příliš pozornosti. V předlistopadové éře se veškeré takové snahy či nálady dokázaly kamuflovat, takže obyčejný člověk neměl ani tušení o těchto skupinách. Ovšem za několik posledních let se část extremistické scény, ať už pravicové či levicové, začala radikalizovat a způsobuje svými projevy problémy zbytku společnosti. Nebezpečné jsou jistě jakékoli projevy extremismu, pravicového či levicového nebo jiného způsobu chování, které vykazuje tyto znaky. Důvodem proč jsem si vybral téma extremismu jsou zvýšené aktivity extremistických skupin v poslední době v naší společnosti, stoupající tendence v činnosti extremistů. Alarmující pro mne, jako pro občana naší země, je fakt, že více našich spoluobčanů začíná sympatizovat s projevy a chováním extremistů. Dalším faktorem, který mne vedl k výběru tohoto tématu, je má profese strážníka Městské policie v Plzni, kdy se často při své pracovní činnosti dostávám do kontaktu se samotnými extremisty.

Základním problémem je vůbec stanovit, co je extrémní a co není. Můžeme zohlednit více kritérií, podle kterých se dá určit, jak silně extrémistická skupina je. Co v podstatě znamená slovo extrémní? Můžeme ho vykládat jako pevný, bezohledný či výstřední postoj k něčemu. Důležitým kritériem ve vztahu k extremismu je pojem normality. Stanovit normu je nesmírně obtížné a je několik způsobů, jak si ji vykládat či nastavit. Každá společnost může vyznávat jiné hodnoty, mít jinak položená měřítká.

Bakalářská práce je tvořena teoretickou a praktickou částí.

V teoretické části jsem si stanovil za cíl vysvětlení základních pojmů dotýkajících se extremismu. Půjde zde dále o zmapování pravicové či levicové extremistické scény u nás, a to za posledních 20 let, či o vyjmenování hlavních extremistických skupin působících v naší republice. Následně jsem se zaměřil na to, jaký dopad může mít příslušnost k takovéto skupině na život jedince a jeho nejbližší okolí. Zajímavá je typologie osob, které se dopouští chování, jež vykazuje znaky extremismu.

V další části jsem se snažil upozornit na trestné činy či přestupky, kterých se mohou dopustit stoupenci různých extremistických hnutí a popsat možný dopad jejich chování na blízké okolí a společnost.

Cílem praktické části je provedení analýzy sociálně – ekonomických poměrů sympatizantů některých extremistických hnutí. K dosažení těchto cílů jsem zvolil postupy a metody odpovídající spíše kvalitativnímu výzkumu. Jádrem práce je provedení řízených rozhovorů se vzorkem několika respondentů – sympatizantů a členů extremistických skupin a hnutí v Plzeňském kraji. O osoby, které byly předmětem mého výzkumu, jsem se dlouhodobě zajímal a shromáždil informace, které nám vypovídají o jejich rodinných, majetkových a sociálních poměrech. Nechal jsem je vyjádřit se k těm poměrům i k okolnostem, které souvisejí přímo či nepřímo s uspokojováním potřeb těchto jedinců v extremistických skupinách či hnutích. Výstupem praktické části je analýza, která na vybraných případech deklaruje, jak prostředí z okolí jedince může ovlivnit příslušnost k nějaké extremistické skupině či hnutí v závislosti na jeho postavení ve společnosti. Objasňuje, zda přihlášení se k levicovému či pravicovému spektru extremistické scény má vliv na fakt, že se častěji dostávají tito lidé do konfliktů se zákonem. U jedinců, jednotlivých sympatizantů extremismu, kteří se hlásí k jednotlivým extremistickým skupinám, jsem také sledoval jejich rodinné zázemí, způsob výchovy a jakou roli u nich hraje vzdělání.

Teoretická část

1 Základní pojmy

V první kapitole bakalářské práce jsou objasněny nejdůležitější pojmy spojené s touto problematikou a vysvětleny termíny používané odborníky. Celá terminologie spojená s extremismem je poměrně specifická a dá se říct, že ne všichni odborníci se na ní dokáží shodnout. Správné seznámení s pojmy a jejich analýza přispěje k snadnější orientaci v celé popisované oblasti.

1.1 Extremismus

Pro pojem extremismus existuje několik různých definic. Jiný je úhel pohledu politologů, sociologů či laické veřejnosti. Například Ministerstvo vnitra uvádí ve svém materiálu „**Zpráva o problematice extremismu na území České republiky v roce 1999**“, že extremismus je chování vykazující tyto znaky: „*Pod pojmem extremismus jsou zahrnovány aktivity se zpravidla ideologickou motivací, které vybočují ze zákonných, ústavních norem, vyznačují se prvky netolerance, a útočí proti demokratickým principům a společenskému uspořádání*“ (<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/extremis/1999/pojmy.html>, 2010).

Nestandardně popisuje extremismus v knize *Demokracie ve stínu* autor Pavel Kotlán, ten míní, že: „*Jde o fenomén, který je negací společnosti fungující na moderních demokratických principech, jak se vyvíjely v euroamerickém prostoru po Francouzské revoluci z roku 1789. V okamžiku, kdy dění v určitém státu a době charakterizujeme pojmem „demokracie“ či „vývoj k demokracii“, pak každé naplnění některého z konstitutivních znaků extremismu, je skutečným projevem některé jeho formy*“ (Kotlán, 2003, s. 11).

Pojem extrémní si můžeme vykládat jako bezohledný, výstřední či silný postoj k něčemu. Z výše uvedeného vyplývá, že jde o postoj vůči demokratickému systému nebo smýšlení majoritního zbytku společnosti, napadání zažitého systému. Je samozřejmé, že v každé kultuře se najdou jedinci a celé skupiny, kterým se stávající hodnoty nezamlouvají,

a proto vyjadřují určitým způsobem své postoje. Jde však o to, jak a jakým způsobem tak činí. Zpravidla se jedná o skupiny či jednotlivé osoby se silně vymezeným ideologickým kontextem, jejichž názory se neztotožňují s platnými sociálními, právními, kulturními a společenskými normami. Jedná se o nesnášenlivost vůči všemu novému, neznámému, odlišnému, zejména o lidi jiné rasy, barvy pleti, sexuální orientace, vyznání nebo způsobu života. Pro stávající principy naší demokracie je toto chování nepřijatelné a často i v rozporu se zákony platnými v naší republice (Danics, 2002).

Radikálnost postojů a činů extremistů má přímou souvislost s tím, ke které skupině se hlásí a náleží. V současné době je více viditelná činnost tzv. pravicových radikálů. Do jisté míry to v dobrém slova smyslu zapříčinila práce bezpečnostních složek a orgánů činných v trestním řízení, kdy spustily několik akcí zaměřených právě na působení těchto osob. Nesmíme ovšem zapomínat také na tzv. levicové radikály, kteří o sobě dávají často vědět při konání různých protestních pochodů a demonstrací zaměřených například proti globalizaci a rasismu. Při těchto akcích dochází ke vzájemnému střetu mezi levicovými a pravicovými radikály i policí. Velmi často dochází ke zranění osob a škodám na majetku.

Jak již bylo zmíněno, rozdělujeme extremistické skupiny na pravicové a levicové, a to podle druhu aktivity, kterou se prezentují. Dále podle politického smýšlení, postojů vůči druhým skupinám občanů a také podle ideologie, jíž se řídí (Danics, 2003).

Mnoho občanů stále směšuje pojmy extremismus a radikalismus, proto je zde také uvedeno vysvětlení pojmu radikalismus, tak jak jej uvádí Štefan Danics: „*Za radikalismus jsou považovány kritické postoje, které hodlají měnit či zlepšit dané politické poměry, ale nevedou k odstranění demokratického politického systému a pohybují se v jeho ústavním rámci, byť na jeho okraji*“ (Danics, 2002, s. 10).

Z tohoto je patrné, že rozdíly mezi radikalismem a extremismem jsou jasné a spočívají hlavně v požadavcích obou ideologií a ve způsobu prezentací změn v politickém, společenském a kulturním systému. Radikalismus se snaží o konstruktivní kritiku a změnu systému v rámci platné legislativy. V této práci se soustředíme na extremismus, a to pravicový i levicový.

1.2 Pravicový extremismus

V této kapitole se zaměříme na určení pojmu pravicový extremismus. Jedná se o dnes běžně a hojně používaný termín, který není snadné identifikovat a vymezit. Pojem

pravicový extremismus je dnes často užíván pro určení skupin sahajících od ultrakonzervativního nacionalismu přes fašismus až k neonacismu. Je třeba si uvědomit, že pokud je tento ideologický záběr takto široký, nelze tohoto termínu užívat jen pro skupiny hlásící se k neonacismu, což je dnes běžná praxe. Najdeme zde parlamentní strany, občanská sdružení a nadace, různé zájmové skupiny, které se od sebe navzájem navenek distancují. Jejich ideologie jsou často velmi odlišné a pro druhé nepřijatelné, zejména neonacisté jsou pro jiné ultrapravicové subjekty neakceptovatelní (Charvát, 2007).

Danics vysvětluje pravicový extremismus, tak že: *„Popírá princip rovnosti lidí jako duchovní základ demokratického ústavního státu. Projevuje se jednostranným vyšším hodnocením vlastního „etnika“, „rasy“ či „národa“ (etnocentrismus, rasismus, vyhraněný nacionalismus) a ve snižování skupin, které jsou „jiného druhu“ neboli „cizí“ (xenofobie, antisemitismus, nenávisť vůči všem cizincům). Na místo principu stejných politických práv pro všechny by měl nastoupit systém, který institucionalizuje fundamentální nerovnost lidí, vycházející z původu, národních, etnické nebo rasové příslušnosti“* (Danics, 2003, s. 21).

Většina pravicově směřujících subjektů nemá jasně nastavenou ideologickou rovinu své činnosti, snad kromě nacistů či fašistů. Idea pravicových skupin vychází z nacionalismu a rasismu. Z tohoto se pak rodí jejich představy o monokulturní společnosti. Jako jedinou alternativu uznávají autoritativní systém řízení státu. V tomto zřízení jsou zbytečné kontrolní mechanismy státu, volby, ale i politická opozice vůči vedení země.

1.3 Levicový extremismus

Pojem levicový extremismus zahrnuje celou řadu levicových ideologií anarchistického, trockistického, marxistického typu. Velmi obtížný je vztah ke skupinám, které se snaží navázat na původní ideu marxismu, jenž odmítá revoluci a neomezenou vládu proletariátu. Mantinely, jež ohraničují ultralevici, jsou více nejasné než je tomu u ultrapravice. Z toho vyplývá, že vzájemné vztahy levicových subjektů jsou dosti složité. Zavedené komunistické strany se zřikají trockistických a anarchistických skupin, a to pro jejich radikálnost a nekompromisní postoje. Anarchisté inklinují k negaci komunistických stran i trockistů. Tyto vzájemné postoje se mění v momentu, kdy se všechny skupiny zúčastňují společných protestních akcí, to se vždy dohodnou na vzájemné kooperaci (Charvát, 2007).

Danics ukazuje levicový extremismus jako ideu, jež: „*Klade do popředí princip rovnosti a snaží se jej rozšířit na všechny oblasti společenského života. Levicoví extremisté vycházejí z ucelených ideologií jako je anarchismus nebo komunismus. Ve zdůrazňování fundamentální lidské rovnosti se sice tyto levicové ideologie shodují s demokratickým ústavním státem, ale vyvozují z tohoto duchovního státního základu důsledky, které jsou extrémní. Zasazují se totiž o totální osvobození člověka od všech společenských (politických, ekonomických, kulturních) vlivů, odmítají dosavadní jednání lidstva a předpovídají zrození „nového člověka“, který se rozejde se všemi dosud známými formami společenského uspořádání a přivedí stav úplné spokojenosti a harmonie na zemi.*“ (Danics, 2003, s. 27)

Levicoví extremisté se snaží o dosažení společenských změn revolucí, vyvíjejí úsilí zásadně změnit stávající sociálně-politický řád. Všichni se hlásí k „revolučnímu násilí“. Svou činnost přizpůsobují dané ideologii, kterou se řídí. Anarchisté neuznávají autority vlád, jako jediní si stojí za myšlenkou, že národy mohou žít bez vlády státu či náboženství. Velmi militantním chováním se vyznačují tzv. antiglobalisté, kteří nesouhlasí s platnými normami, zákony a násilím ze strany státního aparátu. Při svých manifestacích se nebojí užít násilí. Zvláštní skupinou jsou nebolševici, jež zdůrazňují existující vládu reálného socialismu (Danics, 2003).

1.4 Ideologie spjaté s pravicovým extremismem

Pravicový extremismus je ovlivněn mnoha ideologiemi a faktory, kterými se jednotlivé skupiny či osoby řídí. V tomto směru je pravicová scéna značně nejednotná. Mnoho idejí je postupem času modifikováno a postupně přizpůsobeno dnešní moderní době, některé se vytratí a druhé vynoří.

Hlavní myšlenkové proudy radikální pravice jsou od 19. století spojovány s rasismem, antisemitismem a zformovaly se v ideový blok, který ve 20. letech minulého století vyústil ve fašismus a nacismus. Tyto myšlenky jsou dodnes považovány za hlavní ideu krajní pravice a jsou předlohou pro nové proudy. Byla v nich nadřazena myšlenka národní sounáležitosti, rasovou politikou. Pravicový extremismus zásadně odmítá demokratické zřízení a je přesvědčen o nutnosti vůdcovského vedení státu. Silnou úlohu při vyhranění krajní pravice sehrálo soupeření s odvěkým a zarytým nepřítelem, s komunisty (Charvát, 2007).

Fašismus

Nejdříve se seznámíme s pojmem fašismus, který je velmi obtížné a problematické vymezit. A. Heywood charakterizuje ideologii fašismu takto: *„Fašismus obecně tlhne k totalitarismu, a to přinejmenším ve dvou ohledech. Za první, extrémní kolektivismus, který je jádrem fašistické ideologie, stejně jako cíl vytvořit „fašistického člověka“ – plně loajálního a absolutně poslušného – fakticky stírají rozdíl mezi „veřejnou“ a „soukromou existencí“. Dobro kolektivu, národa či rasy je jednoznačně nadřazeno dobru jednotlivce: individuální egoismus je pohlcen egoismem kolektivním. Za druhé, jelikož podle fašistického vůdcovského principu je vůdce nadán neomezenou autoritou, je porušena liberální idea rozdílu mezi státem a občanskou společností. Z ničím nezprostředkovaného vztahu mezi vůdcem a jeho lidem vyplývá aktivní participace a totální oddanost občanů, tedy fakticky zpolitizování mas“* (Heywood, 2005, s. 220).

Z tohoto je patrné, že fašistická idea je založena na tvrdé diktatuře vůdce, na bezmezné poslušnosti a oddanosti vůči danému vůdci. Život jednotlivce se musí podřídit blahu zbytku společnosti. Soukromý majetek je v podstatě majetkem veřejným. Náзор vůdce se stává veřejným míněním všech. V původních myšlenkách fašismu se neobjevují rasistické snahy.

Slovo fašismus má kořeny v latinském slově fascis, svazek, to odkazuje na starověký Řím, kde se takto označovali úředníci, tzv. liktoři, kteří začali právě symbol svastiky využívat. První fašistická strana byla založena v roce 1919 v Itálii. K moci se poprvé dostala v roce 1922 pod vedením B. Mussoliniho (Charvát, 2007).

Nacismus

Nacistická ideologie vychází z myšlenek fašismu, který se vyvíjel vedle něho ve stejné době, ovšem je ještě více radikální v přístupu k rasovým otázkám. Není také zcela jasné, zda jej zařadit do pravicového či levicového politického spektra. Z pohledu odborné i laické veřejnosti i historických faktů je dnes považován za ideologii spojenou s pravicovým extremismem.

Jan Charvát definuje nacismus jako hnutí, které uplatňuje tyto myšlenky: *„Lze říci, že nacismus se sestává z antikomunismu, antiliberalismu a antidemokratismu, dále z nacionalismu, rasismu a antisemitismu agresivní zahraniční politiky, vůdcovského principu, víry v pokrok prostřednictvím agrese a z přesvědčení o nutnosti a blahodárnosti rasového konfliktu v mezinárodním měřítku, jehož vyústěním bude zničení podřadných ras a vytvoření nového „nadčlověka“* (Charvát, 2007, s. 68,69).

Nacismus se tedy jasně profiluje jako silně protikomunistický, nacionalistický a rasistický. Je založen na diktatuře silného vůdce, který se prezentuje autoritářským vedením. Neuznává demokratické principy ve společnosti. Útoky proti druhým zřízením považuje za nezbytné a jako prostředek k získání nového prostoru. Usiluje o rasovou nesnášenlivost, která bude probíhat v globálním rozměru. Nacismus neboli nacionální socialismus má svůj původ v Německu, v krizi tzv. Výmarské republiky, v době po první světové válce. Je úzce spjat se svým zakladatelem A. Hitlerem. Ten založil v Německu Národně socialistickou německou dělnickou stranu, která se dostala k moci prostřednictvím voleb v roce 1933 (Kotlán, 2003).

Ideologie nacionálního socialismu byla a je založena na nenávisti vůči komunismu a židovské rase. Mělo dojít k očištění „árijské rasy“ od cizích elementů (O'Sullivan, 2002).

Nacionalismus

Kellner jej vymezil takto: „*Nacionalismus je teorie politického oprávnění, která požaduje, aby etnické hranice nebyly přeřaty politickými hranicemi, a především, aby etnické hranice uvnitř daného státu – možnost již formálně vyloučená všeobecnou formulací principu – neoddělovaly držitele moci od ostatních*“ (Kellner, 1993, s. 12).

V době kdy se zrodil nacionalismus, tedy v 19. století, věřili jeho zakladatelé, že jsou potlačeny myšlenky národní identity velkými multinárodnostními zeměmi a je potřeba, aby se opět malé národy probudily. V dnešní době je svět rozdělen do jednotlivých národů, které mají vlastní identitu a jsou pojmenovány podle národní kultury a národního území. Na první místo je tedy kladen vlastní národ, národní stát a jeho zájmy. Hlavním úkolem nacionalistů je, aby se etnické, jazykové, kulturní hranice ztotožňovaly s hranicemi zeměpisnými (Charvát, 2007).

Rasismus

Rasismus není čistě ideologií, jde spíše o způsob myšlení, který pracuje s faktem, že schopnosti a myšlení člověka jsou ovlivněny jeho rasou. Kořeny rasismu lze pozorovat na začátku 19. století ve Francii a Německu. První rasové teorie se objevují v polovině 19. století. Jedná se tedy o moderní fenomén oproti antisemitismu (Charvát, 2007).

„*Rasismus je nevědecká teorie předpokládající, že biologický a etnický původ určuje kulturní, psychickou (mentální) povahu populací, které se vzájemně dělí na „vyšší“ a „nižší“. Převzato ideologiemi, které zdůrazňují nadřazenost bílé rasy nad ostatními „méněcennými rasami*“ (Chmelík, 2001, s. 10).

Antisemitismus

Jedná se o osobitou formu rasismu. Vyskytuje se na světě již od nepaměti, ovšem pojmenován antisemitismem byl až v 19. století německým novinářem Wilhelmem Marrem. Antisemitismus je možné rozčlenit na tři části, a to náboženský, rasový a nový antisemitismus. Antisemité považují Židy za hrozbu pro zbytek světa. Do hrůzných rozměrů byl doveden v Německu v letech 1933 – 1945 za A. Hitlera, kdy docházelo k státem řízené likvidaci „semitů“ v koncentračních táborech, byla jim upřena veškerá práva, včetně práva na život (Kotlán, 2003).

Chmelík identifikuje antisemitismus jako způsob jednání, kdy: *„Jde o specifický projev nesnášenlivosti k židům, k sionismu, k tzv. „židovství“ – judaismu aj. Dobová literatura rozlišuje např. katolický antijudaismus, sociální antisemitismus, nacionalistický antisemitismus, rasový nebo biologický antisemitismus, a další“* (Chmelík, 2001, s. 7).

1.5 Ideologie spjaté s levicovým extremismem

Rozptyl ve smýšlení různých levicových skupin je veliký, od komunismu, který má své kořeny v marxismu, přes stalinismus, maoismus, některé nemarxistické směry až po anarchismus. Po tomto výčtu všech směrů je evidentní, že levicově orientovaná scéna a jejich ideologie se značně odlišuje ve způsobu prosazování svých cílů a v myšlenkách, kterými je ovlivňována. Krajní levice bývá označována za protipól krajní pravice se zcela rozdílnou ideou a cíli, ale ve svých cílech a důsledcích je stejně zhoubná. Základními ideovými proudy je anarchismus a komunismus (Charvát, 2007).

Anarchismus

Jako pojem se začal užívat v době francouzské revoluce, kdy měl ukázat na zhroucení civilizovaného společenského řádu. S první stylizací pravidel anarchismu přišel W. Godwin ve své knize Zkoumání politické spravedlnosti. Smyslem a cílem anarchismu má být likvidace podob politické moci, zrušení státu, tedy zjednodušeně řečeno život ve společnosti bez pravidel a jasného společenského postavení. Anarchismus tvrdě vystupuje proti státnímu aparátu, dává přednost bezstátní společnosti, ve které si jednotlivec o všem rozhoduje svojí vůlí a není podřízen nikomu a ničemu. Anarchismus lze rozdělit dle myšlenkových proudů na kolektivistický a individualistický. Smyslem kolektivistického anarchismu je, že si člověk dokáže navzájem pomáhat a v tomto momentu nepotřebuje žádný státní aparát, který mu bude řídit jeho vlastní konání a bytí. Základem

individualistického anarchismu je postava svrchovaného, nezávislého jedince a největší význam má jednotlivá osobnost. Jakékoli omezování svobod a aktivit jednotlivce je nepřípustné, pokud omezuje stát, jedná se o absolutní zlo (Heywood, 2005).

Velmi výstižně definoval anarchii francouzský novinář C. Faber: „*Anarchie je teorie, jež žádá definitivní odstranění jakékoliv formy autority a která si přeje skoncovat s vykořisťováním člověka člověkem*“ (Faber, 2006, s. 6).

Komunismus

Hlavní myšlenkou této ideologie je společnost bez soukromého vlastnictví, vše patří všem. Komunistické myšlenky ucelil a rozvedl již v polovině v 19. století K. Marx. Ovšem podobné utopistické představy o společnostech, kde neexistuje osobní vlastnictví, se objevovaly již v antice u Platona a později u novověkých utopistů. Raný kapitalismus 19. století způsobil spoustu sociálních problémů, které společnost neunesla a na základě toho začala vznikat vlna dělnických hnutí, která si osvojila různé rozhodné myšlenky (Charvát, 2007).

Marxismus

Jedná se filozoficko – ekonomickou ideu, která má základ v dílech K. Marxe a F. Engelse. Sestává se ze dvou částí, a to z filozofické a ekonomické analýzy kapitalismu. Hlavní myšlenkou bylo zničení kapitalismu a nastolení vlády dělnictva. Dominantní je idea beztrždní společnosti, kde nebude docházet k vykořisťování a kde nastává absence soukromého vlastnictví, společenských tříd, dokonce je zbytečná existence státu (Charvát, 2007).

Srozumitelně definovat marxismus je velmi složité, na jasné definici se neshodují ani odborníci, Charvát uvádí: „*Základem marxismu je rousseauovská víra v to, že člověk je od své přirozenosti dobrý a že je to nespravedlivá společnost, která z něho činí člověka „špatného.“ Sociální revoluce, která změní společnost, tak může vést k osvobození člověka a k vytvoření spravedlivé společnosti.*“ (Charvát, 2007, s. 93).

2 Subkultury pravicového a levicového extremismu

Oba dva směry mají svá specifika. V této kapitole se seznámíme s různými sociálními subkulturami vyskytujícími se v extremistickém světě. Subkultura, kde je extremismus značně rozšířen je mládež. Ukážeme si úlohu různých skupin v globálním měřítku, představíme si některé sociální skupiny, které si společnost spojuje s extremismem. Na extremisty hledíme jako na osoby se specifickým vzhledem a chováním. Toto nás zajímá více než jejich politický názor. Provedeme srovnání pravicové a levicové extremistické ideologie, formy vztahu k náboženství, státu, kultuře.

2.1 Subkultury pravicového a levicového extremismu v kontextu

Hippies – je považováno za první hnutí, které politicky ovlivňovalo mládež. Není ani považováno za nějak extremistické, ovšem dokázalo ukázat cestu mládežnickým subkulturám spojením hudby a politických protestů. Vzniklo v USA v šedesátých letech 20. století. Bylo to hnutí, které hlásalo mír, lásku. Hlavními tématy protestů bylo odmítnutí války, rasismu a imperialismu. Zde se ukázalo, jak bylo prozíravé spojit hudbu, specifický hudební styl rock a kvalitní politicky motivované texty. Toto spojení přispělo k rychlému šíření myšlenek této subkultury mezi zbytek společnosti (Charvát, 2007).

Skinheads – vznik tohoto hnutí je datován na konec šedesátých let 20. století do Anglie. Členové původního hnutí se rekrutovali z dělnické třídy a byli zde zastoupeni jak běloši, tak černoši. Původní myšlenky nebyly nijak rasistické. Hudební skupiny působící v této subkultuře hrály hudbu stylu ska a reggae. Později se objevily první prvky rasismu vůči Pákistáncům a nacionalistické myšlenky. Členové skinheads nesnášeli hippie, intelektuály a narkomany. Skinheads se od zbytku společnosti odlišovali nošením pracovních bot, později bot značek „DocMartens“, košil Ben Sherman, triček Fred Perry, vojenských bund „bomber“. Samozřejmě jak už samotný název vypovídá, dalším rozlišovacím znakem byla vyholená hlava. V průběhu 70. let se začíná hnutí radikalizovat a přiklání se názory k pravici. Dochází ke konfliktům mezi radikálně pravicovými frakcemi a „tradičními skinheady“. Malá část apolitických skinheads se názorově klonila

k radikální levici. Dnes máme část nacionalistickou, ultrapravicovou a protirasistickou. Hnutí skinheads je dnes rozšířeno v celé Evropě, ale i USA a Austrálii (Danics, 2002).

Rasisté (neofašisté, neonacisté) – neofašisté se hlásí k původním tradicím, vyznávají nacionalismus, který je pro ně základem uspořádání společnosti. Neonacisté oproti tomu nacionalismus zavrhnou a navazují na myšlenky árijství A. Hitlera. Nejdůležitější pro ně je bílá barva kůže, správná krev a boj proti Židům. Hudební styl, kterým se vyznačuje tato subkultura je White Power Music. Tento hudební proud vychází z rockových a punkových základů. Tyto skupiny často pořádají různé hudební produkce a prezentují se vydáváním hudebních alb. S tímto je spojené i podnikání s pořádáním těchto hudebních produkcí a rozšiřováním oblíbených oděvních značek (Charvát, 2007).

Hooligans – jsou to sportovní fanoušci prezentující se násilným chováním a jednáním na stadionech při konání sportovních akcí. Vyznačují se značkovým sportovním oblečením. Nejedná se o skinheads, ale o osoby či skupiny s rasistickými a xenofobními názory. Někdy bývají veřejností spojováni s tradičními skinheads (Danics, 2002).

Antirasisté (SHARP a RASH) – odklon od původních myšlenek skinheads způsobil, že se objevily skupiny, které rasismus odmítaly. V osmdesátých letech ve V. Británii se objevili redskins (RASH), ovlivnění marxismem či trockismem a v USA SHARP, jež vystupovali antirasisticky. RASH se snaží navázat na levicové prvky původního dělnického hnutí. Hudební scéna je většinou ovlivněna stylem „Oi“ (Chmelík, 2001).

Punks – jedná se o hnutí vzniklé koncem šedesátých let, reagující na neúspěšnou filozofii hippie. Vyznačuje se novým hudebním rockovým směrem s razantními texty a jednoduchou hudbou. Texty jsou pesimistické, ironické a provokující. Vyznavači punks se nápadně odlišují svým extravagantním zevnějškem, typickými účesy a výstředním typem oblečení. Řídí se heslem „No Future“ čili žádná budoucnost (Chmelík, 2001)

Squat – vyznavači alternativního způsobu života. Bez povolení vlastníka obsadí vybydlený objekt a uzpůsobí si ho k užívání. Toto hnutí se rozšířilo v 70. a 80. letech v západní Evropě ve velkých městech. Zdržují se zde mladí lidé, bez zaměstnání, intelektuálové, ale i narkomani a bezdomovci (Chmelík, 2001).

Další specifickou subkulturou, kam se snaží pronikat pravicový extrémisté, je spojení hudby a okultního společenství. Jedná se o starogermánské a severské náboženství ve svazku s tvrdou rockovou hudbou. Tato stará náboženství se nevyznačovala prvky rasismu a antisemitismu, ovšem došlo k tomuto spojení starogermánských legend a nacistické ideologie v době nacistického Německa (Charvát, 2007).

Nacionálně socialistický black metal (NSBM) – směr metalové hudby, jež je motivován okultismem, satanismem a vikingskými prvky. Tyto symbolizují stmelující prvek s neonacistickou ideologií. Většina black metalových skupin se od neonacismu ohrazuje a nemá nic společného s politickým extremismem (Charvát, 2007).

2.2 Srovnání pravicového a levicového extremismu

Nebezpečím pro fungování každé demokratické společnosti bývají jakékoli druhy politického extremismu. Jednání jednotlivců či skupin bývá směřováno proti správě státního aparátu, společenským a kulturním pravidlům, občanským právům. Konání těchto elementů je specifické dokazováním své pravdy a odmítáním všeho jiného.

Důvody odlišného chování extremisticky orientovaných subjektů či osob jsou různé. Odmítají četnost společnosti i samotnou demokratickou společnost. V zaslepení svých myšlenek odmítají názory a ideje druhých, tím dávají podnět ke společenským konfliktům, snaží se o konfrontaci se státní mocí. Neustále kritizují současný politický systém a zřízení. Jsou pod vlivem určitých dogmatických myšlenek a idejí, a proto neumí střízlivě hodnotit situace (Danics, 2003).

Pravice bývá popisována jako liberální hnutí s důrazem na osobní práva jednotlivců na soukromý život a rozvoj s minimálními zásahy státního aparátu. Oceňuje se schopnost starat se sám o sebe a nespoléhat na pomoc od státu. Jsou to zastánci tradičních společenských hodnot. Oproti tomu levice se neztotožňuje s nerovným postavením ve společnosti, do popředí staví solidaritu s ostatními a sociální rovnost. Nelíbí se myšlenky rozdělení společnosti na vrstvy podle sociálně – ekonomického kritéria (Černý, 2005).

Ultrapravivé skupiny jsou výrazně zaměřeny mocensky, což pro ně symbolizuje rozhodující vliv a nadřazení určitých osob nebo subjektů oproti ostatním členům společnosti. Dalším výrazným prvkem je vůdcovský princip a autoritativní způsob vedení společnosti. Ultralevicové subjekty upřednostňují myšlenky rovnosti a svobody všech lidí, proto není možné, aby svobodným občanům někdo vládl. Státní aparát mají spojen

s kapitalismem, jenž se vyznačuje jen vykořisťováním občanů. Podle skupin ovlivněných marxismem slouží stát jen jako podpora kapitalismu. V otázkách moci, má ultralevice snahu omezovat moc státu, ovšem marxistické skupiny počítají s využitím moci při uchopení vlády. Pravicový extremisté užívání násilí chápou jako důsledek moci. Použití síly při řešení problémů je pro ultrapravici samozřejmé a projevuje se to také jejich žádostí na znovuoobnovení trestu smrti. Zásadní pro příznivce ultrapravice je vlastenectví a nacionalismus, se sklony ke xenofobii a dále k rasismu. Jakékoliv vnější zásahy a vlivy jsou nepřípustné, multikulturnost společnosti je nepřírozená, vlastní kultura je výše než ostatní. Z faktu, že ultrapravice neuznává rovnost, je patrný vztah jejich příznivců ke komunistické společnosti, neuznávají ji a tvrdě proti ní vystupují. Specifický je jejich vztah k náboženství, jelikož historická ultrapravice jej brala jako základ svých myšlenek a principů. V současné době některé skupiny pokračují v tomto trendu, ovšem další část odmítá křesťanství a zaměřuje se na staré pohanské náboženství (starogermánské, severské, keltské). Kupříkladu fašismus ctí tradici křesťanství, ale nacismus jej striktně odmítá (Charvát, 2007).

Ultralevice se snaží vystupovat nenásilně, i když v poslední době se v prosazování svých myšlenek více radikalizovala. Levicově orientované extremistické skupiny volí antikapitalismus jako základ antiglobalismu, který považují v současné době za prvořadý. Významnou ideologickou myšlenkou krajní levice je revoluční boj. Část jej chápe jako otevřené odstranění kapitalismu, část jako nekompromisní cestu ke změně v sociálních vztazích ve stávající společnosti. V počátcích zrodu levicových ideologií byla revoluce svým způsobem skoro uctívána. Je zde myšlenka multikulturnosti společností a států. Multikulturní společnost je chápána jako obohacení stávajících modelů. Ve většině levicových myšlenek najdeme princip rovnosti a svobodu, jsou však i takové, které volí cestu totalitního režimu (marxismus – leninismus). Shrňme - li si vše, je zřejmé, že ultralevicové ideologie jsou více kolektivistické než individualistické, společenství chápou z pohledu třídního boje a v ataku proti kapitalismu chtějí sociální revoluci (Charvát, 2007).

Z výše popsaného je patrné, že ultrapravice a ultralevice se ve svých myšlenkách diametrálně odlišuje, jsou však i malé náznaky společných prvků. Je třeba zdůraznit, že obě tato extremistická spektra jsou v dnešní době nepřípustná a v moderních demokratických společnostech nepřijatelná. Pravdou také je, že společnost je různorodá, plná odlišných osobností a vždy se najdou jedinci se zcela jiným chápáním světa a bude mezi nimi docházet k názorovým rozporům. Neznamená to ale, že odlišný pohled na svět musí nutně skončit extremistickým chování, je jistě možné své myšlenky prosazovat slučitelně s právními, morálními a společenskými normami.

3 Historie extremismu u nás po roce 1989

Před rokem 1989, tedy v době tzv. reálného socialismu, bylo v naší zemi silně bráněno jakémukoli projevu, který by se lišil od oficiálního směru, jež vytyčila tehdejší vláda. Dřívějším státním aparátem bylo znemožněno, aby vznikaly různé skupiny, strany, které by se odlišovaly od státem nařízeného a vytyčeného politického, sociálního a kulturního dogmatu. Je však pravda, že takovéto skupiny se zde začaly objevovat ke konci devadesátých let. Po tzv. sametové revoluci, kdy se vláda v zemi ujala demokratická vláda a uvolnil se společenský život, se dostávala na světlo světa různá uskupení a hnutí, jež byla ovlivněna jak různými směry extremismu prvorepublikového, tak hlavně extremismem, který k nám pronikal ze sousedních západních zemí, kde byl silně zakotven.

3.1 Počátky vzniku

Česká krajní pravice

V polovině osmdesátých let se na naší společenské scéně začali vyskytovat první vyznavači hnutí skinheads. Důležitým momentem pro modelování této subkultury se stal rok 1988, kdy došlo k založení skinheadské skupiny Orlík D. Landou a D. Matáskem. V této době však většinou šlo o módní záležitost, nikdo v této aktivitě nehledal nic politicky extrémního. V úplných počátcích hnutí skinheads, ještě ani široká veřejnost nerozlišovala mezi „pleškou“ a „pankáčem“, a to se jedni prezentovali pravicovými názory a druzí levicovými. Zpočátku se pořádaly společné hudební produkce, vždyť skinheadská hudba vychází z „klasického punku“ sedmdesátých a osmdesátých let. Tento hudební styl se nazýval „Oi.“

Počátkem devadesátých let dochází k formování krajní pravice, která má vzory pro svou činnost v zemích západní Evropy. Dochází k rozdělení na několik ideových proudů, pravicově populistický, neofašistický, neonacistický. Nejedná se o vývoj přímočarý, ale rozdělený do několika úseků. Těsně po roce 1989 jde o silnou kampaň proti komunismu, zapříčiněnou porevolučním zmatkem, dále obavami z návratu starého zřízení a strachem z nastalých sociálních, kulturních a společenských změn (Charvát, 2007).

Jak již bylo řečeno, část naší pravicové scény byla ovlivněna západní Evropou, část se hlásila k odkazu některých prvorepublikových uskupení, mylně je však uctívali jako

proti fašistické. Některé skupiny se pokusily navázat na prvorepublikovou fašistickou organizaci Vlajka. V počátcích se pravicové skupiny dovolávaly vlastenectví, posléze vše přerůstá v otevřený nacionalismus (Mareš, 2003).

První stoupenci hnutí skinheads u nás zpravidla nebyli ideově ovlivněni nacismem, důležitý byl pro ně rasismus proti Romům a sílící vietnamské komunitě. V rámci tohoto hnutí se u nás vyčlenila jeho část, typicky česká, která se nazývala „kališníci.“ Inspirovali se podobou husitství a nejdůležitější je pro ně vlast a boj za ni. Tito stoupenci vyznávali myšlenku českého šovinismu a rasismu, ovšem velmi striktně odmítali fašismus i nacismus. Kladli na první místo vlastenectví a nacionalismus.

V hnutí skinheads působily také skupiny, jež se pokoušely vyvíjet organizovanou politickou činnost. Myšlenkami českého vlastenectví se inspirovala organizace prvních českých skinheadů Vlastenecká liga. Původně byla ideově rasistická, od tohoto se později oprostila a pokusila být se čistě konzervativně nacionalistickým uskupením. Radikálnější skupinou se zdála být Vlastenecká fronta, spojující v sobě prvky konzervativního autoritářství s křesťanským ultrakonzervatismem a českým šovinismem, tím však v podstatě vyznávala neofašismus. Poslední je Národní front Castistů, uskupení se znaky konzervativního nacionalismu a poněkud bizarním panslovanským mysticismem. Činnost této organizace neměla dlouhého trvání. Mimo těchto oficiálně registrovaných hnutí existovala ta neoficiální, která nestála o registraci. Většinou šlo o skinheadské skupiny významně ovlivněné neonacismem a neofašismem, které se řadily mezi silně radikální (např. Bohemia Hamer skinheads, Národní obec fašistická). V hnutí skinheads se počátkem 90. let se vytvořila základna pro pozdější jiná extremistická uskupení působící na našem území (Charvát, 2007).

Je tedy možné rozdělit si naši pravicovou extremistickou scénu na čtyři směry podle myšlenek, kterými se nechala ovlivnit. První byly skupiny, jež se nechaly inspirovat západní ultrapravicovou scénou, velmi radikální. Druhé chtěly navázat na historické kořeny české pravice, zamlouvaly se jim myšlenky prvorepublikového a protektorátního pravicového extremismu. Třetí směr zastupují osoby z exilu ovlivněné americkým republikanismem a antisemitismem. Konečně čtvrté byly skinheadské organizace s rasistickým zaměřením (Mareš, 2003).

Česká krajní levice

Levicové spektrum extremismu u nás se vyvíjelo velmi odlišně od pravicového. Už samotný fakt, že v naší republice čtyřicet let vládla komunistická strana, poukazuje na zvláštní vztah, který mají obyvatelé naší republiky k levicovému politickému extremismu.

Totalitní režim sám ideu krajní levice prosazoval. V 70. letech se v naší republice pod vlivem hudby ze západních zemí sdružují lidé vyznávající hippie, u nás pod označením „máničky.“ Stoupenci hippie se vyznačovali dlouhými vlasy, ale nejednalo se o extremisty. Byly to osoby levicově smýšlející, které spojovala hudba a odpor vůči stávajícímu režimu. Na konci 80. let se v naší republice začali objevovat příznivci hnutí punk, kteří jsou společností považováni za krajně levicově orientované. Více či méně šlo v té době hlavně o revoltu vůči režimu a touhu nějak se odlišovat od zbytku společnosti. Nešlo tedy o vyjádření politických názorů, ale spíše o životní styl. Levicové spektrum u nás, stejně jako jinde na světě, má tedy nestejnorodé názory a myšlenky, jde více o kolektivistické než o individualistické myšlenky, výjimku tvoří určitá část anarchistického hnutí. Vnímají život v zemi jako válku proti kapitalismu a přicházejí s myšlenkou sociální revoluce.

Levicově zaměřené skupiny spíše než extremisty sdružují ve svých řadách politické radikály, kteří se snaží o odstranění politických omylů našeho politického systému nestandardním způsobem. Ve svých řadách sdružují lidi vyznávající ne zcela běžné životní styly inspirující se různými společenskými a kulturními hodnotami. Anarchoautonmní uskupení mají představu neomezené svobody a volnosti, vedou boj vůči stávajícím hodnotám (Danics, 2002).

Po roce 1989 se levice rozdělila do tří proudů. Oficiálním proudem se stává Komunistická strana Čech a Moravy, jež je parlamentní stranou. Střední myšlenkový proud tvoří různé trockistické skupiny, které jsou ve vzájemné spolupráci značně nestabilní. Samostatnou kapitolou polistopadové éry jsou anarchisté, kteří se snaží upozorňovat širokou společnost na mnoho aktuálních témat, ovšem s ostatními subjekty ultralevicové scény nespolupracují, protože nesdílí jejich myšlenky marxismu, či dokonce leninismu. Dochází tedy k oddělenému profilování komunistického a anarchistického spektra. Anarchistické a autonomní skupiny prosazují myšlenku, že nejspravedlivější společnost je beztřídní, bezstátní a nemusí se řídit právními normami. Lidé si budou žít v souladu vzájemných dohod a v tomto systému se vyřeší sociální a ekonomické problémy společnosti. Začátkem devadesátých let také vznikají různé oficiální politické subjekty. Nejznámější je již zmiňovaná Komunistická strana Čech a Moravy, která je i v polistopadové době parlamentní stranou s vysokým počtem sympatizantů i voličů. Je pravdou, že je již umírněnější ve svém ideovém směru a snaží se stát stranou modernější. Strana Československých komunistů, která je spojena s předlistopadovým komunistickým funkcionářem M. Štěpánem, uznává hodnoty marxismu – leninismu a má snahu navazovat na totalitní směr původní KSČ. Levá alternativa je celkem významné uskupení, jež se distancuje od KSČ, sdružující trockisty a radikální socialisty. Toto uskupení se po

listopadové revoluci stalo částí Občanského fóra. Trockistická uskupení navazující na učení Trockého kladou důraz na marxismus a ohrazují se proti stalinismu. Významná byla organizace Socialistická solidarita, která se prezentovala jako silně antifašistická a protirasistická. Méně významným uskupením je Budoucnost, jež působila ve spolupráci s Komunistickým svazem mládeže. Anarchistická uskupení počátkem devadesátých let vyvíjela jen malé úsilí a nezaložilo žádnou silnou politickou organizaci (Charvát, 2007).

3.2 Historický vývoj po současnost

Česká krajní pravice

V předchozí kapitole jsme si osvětlili vznik a činnost některých extremistických subjektů po roce 1989 a počátkem 90. let, nyní je nasnadě si ukázat jejich další vývoj a profilování do současné podoby. Výrazné směřování a rozdělení na více myšlenkových proudů, hlavně v rámci hnutí skinheads nastává po roce 1993. Dochází k zakládání oficiálních politických subjektů v rámci naší politické scény, ale i k registrování dosti kontroverzních subjektů a zájmových skupin či spolků. Pokusíme se seznámit s těmi nejvýznamnějšími a přiblížit si jejich činnost.

V polovině 90. let se část skinheads rozchází s původními myšlenkami nacionalismu a stávají se ultrapravicovými, s vazbami na ideologie neofašismu a neonacismu. Zakládá se tak nejbojovnější a nejnebezpečnější frakce, která sdružuje osoby s vazbami na fašismus, rasismus a antisemitismus. Otevřeně se hlásí k násilí vůči odpůrcům a osobám, jež nesdílejí jejich postoje a názory. Oproti tomu nacionalističtí skinheads vystupují méně bojovně a tím pádem se zdají méně nebezpeční navenek. Tato odnož má mnoho společného s původním hnutím skinheads. Těmto osobám se někdy říká skinheads „pro legraci“, rádi poslouchají rockovou muziku, konzumují alkohol, baví se. Nejsou tak ideologicky vyhranění, ale pronásledují osoby z okraje společnosti, jako jsou různě marginalizovaní jedinci a skupiny (homosexuálové, cizinci, narkomani). K této frakci se dále ještě přiřazují různé vlastenecké skupiny a patrioti. Poslední skupinou, která se vyvinula, jsou tzv. „skini proti rasismu“. Ti se ztotožňují s původní myšlenkou apolitičnosti. Odmítají nejrozumnější ideologie, jako je marxismus, stalinismus, rasismus, fašismus a xenofobii. Mají názor, že skinheads je nástroj k osvobození pracujícího lidu (Danics, 2002).

Oficiální politickou stranu, která bývá považována za extrémní je SPR – RSC, Sdružení pro Republiku – Republikánská strana Československa, jež dokonce v letech

1992 - 1996 působila v Parlamentu České republiky. Hlavní směr politiky této strany je populistický a rasistický vůči Romům a cizincům. Na začátku svého působení je strana otevřeně podporována skinheadskou scénou, ale později je přehlížena velkou částí neonacistů a neofašistů. Ve volbách v roce 1998 klesla popularita, vzhledem ke skandálům s ní spojovaných a strana se nedostává do parlamentu a skoro dochází k rozpadu. Dalším subjektem je Vlastenecká liga, kde převládaly myšlenky původních skinheads nad otevřeným neonacismem, ke konci devadesátých let v důsledku rozporů organizace zanikla. Zánik také postihl Národní front Castistů. Dá se říct, že v této době se strany a různá hnutí velmi ostře přiklonila k fašismu a neonacismu a ze strany vlastenců klesá zájem o tato hnutí. Jelikož ke konci této doby se značně rozmáhá neofašismus a neonacismus, vynořují se také různé značně militantní frakce, které jsou v částečné konspiraci. Svoji činnost financují pořádáním různých koncertů a šířením zakázaných tiskovin. Jde zejména o skupinu BHS – Bohemia Hammer Skins. Tato organizace také proslula organizováním otevřených projevů násilí proti Romům a alternativní mládeži (Charvát, 2007).

Okolo roku 2000 se řada těchto subjektů snaží svoji činnost legalizovat a získat si tak více sympatizantů. Chápu, že otevřený boj proti svým odpůrcům nevyhrají a hodlají zkoušet cestu politickou, kde vidí svou budoucnost. V tomto období vzniká Národní aliance, jež je zaregistrována jako občanské sdružení. Pořádá demonstrace a usiluje o splynutí na neonacistické scéně. V této době se dá říci, že bylo pravicové extremistické hnutí u nás na vrcholu a do jisté míry mělo mnoho sympatizantů i u široké veřejnosti (Danics, 2002).

V posledních několika letech vznikly dva významné objekty zájmu ultrapravice, a to Dělnická strana, která má silné politické ambice. Neoficiální a více nebezpečné je hnutí Národní korporativismus, jež je sdružujícím a sjednocujícím prvkem pro neonacismus. Pro tyto skupiny je příznačná snaha se modernizovat, dokáží měnit způsob svého vystupování před společností, poukazují na ožehavá témata a tím je zpopularizovat v očích veřejnosti (Charvát, 2007).

Je celkem jasné, že pokud bude stále dost sympatizantů, rozporuplných myšlenek a témat v naší společnosti, bude pravicová extremistická scéna součástí života v naší zemi.

Česká krajní levice

V polovině devadesátých let se z přívrženců anarchického, punkového hnutí a undergroundu začalo profilovat Československé anarchické sdružení. Jednalo se spíše o jakési volné sdružení, kde se vzájemně splétaly myšlenky anarchismu, radikálního

liberalismu a antimilitarismu s ochranou přírody. V tomto období dochází k prohlubování ideového vývoje. Anarchosyndikalistická federace usiluje o přesun funkcí na menší nezávislé celky, radikální odborové buňky, které se připraví na budoucí generální stávku. V této době také vychází anarchistický časopis *Autonomie*, který se soustřeďuje na různá politická, společenská témata a okruh problémů okolo squattingu a na subkulturu, která nesouhlasí s principy a normami naší společnosti. Roku 1995 vzniká organizace Česká anarchistická federace, jejímž programem je likvidace kapitalismu u nás a výměna za volnou na menší části rozdělenou společnost volné dohody. Tato organizace se časem rozdělila na dvě frakce, první reprezentující sociální anarchismus orientující se na politiku a druhou mající ideu zeleného anarchismu a ekologie (Charvát, 2007).

V této době tedy nastává na ultralevicové scéně vymezování směru, organizace jsou nejednotné ve svých názorech a vzájemně nespolupracují. Tohoto využívá ultrapravice k útokům proti levici a začíná získávat na popularitě mezi mladými lidmi. Nastává čas, kdy se ultralevice odkloňuje od pacifismu a začíná sama podnikat útoky proti ultrapravicí na různých veřejných demonstracích a mítincích. Většina těchto protestů bývá v té době ukončena zákroky policie.

Ke konci devadesátých let je opět levicová scéna na vrcholu. Její sílící vliv se projevuje silnější činností anarchistických skupin, což je následkem otevřeného boje proti neonacistům a rasistům. Jsou také organizovány první větší veřejné protesty, jejichž součástí je i kulturní program. Veškeré tyto manifestace byly brány jako zkouška na mnohem větší akce, které měly přijít, a to zasedání Mezinárodního měnového fondu v roce 2000. Ve většině případů šlo o nesouhlas s globalizací společnosti a protest proti fungování moderního světa (Charvát, 2007).

Na těchto akcích dochází k velmi silným střetům s ultrapravicí a posléze i s policejními složkami. Dochází ke škodám na majetku i ke zranění osob. V plné nahotě se tedy projevil nový ideový proud, který je na rozdíl od původního pacifistického silně militantní a orientovaný na násilí.

Největší míra aktivity levicové scény je orientována na protestní akce, happeningy proti rasismu a xenofobii, hudební a kulturní produkce. Zakládají se náhradní společenství života tzv. squatty, kde žijí pospolu různé skupiny od anarchistů až po undergroundové umělce. Tato subkultura je v této době hodně rozšířená ve velkých městech, zejména Praze a Brně (Danics, 2002).

Období po roce 2002 se opět vyznačuje obdobím ustrnutí činnosti. Přispěly k tomu i okolnosti násilných protestů z uplynulé doby, které negativně působily na širokou veřejnost. V roce 2005 po násilném zákroku policie na nelegální akci CzechTek se do

určité míry zvýšila činnost levicových skupin, které společně po nějakou dobu podnikaly protestní mítinky. Poslední větší organizovanou akcí krajní levice v poslední době je protest proti umístění radarové základny (Charvát, 2007).

Se zvyšující aktivitou neonacistické a neofašistické scény se dá předpokládat, že nastane odpovídající reakce v podobě protiakcí levice. Nevýhodu levicové extremistické scény spatřují odborníci ve velké roztržitosti na mnoho menších subjektů s více ideovými směry. Dalším negativním faktem je neochota nebo neschopnost přizpůsobit se moderní době a více modifikovat uznávané ideové proudy.

4 Přehled aktuální extremistické scény u nás

V naší republice působí, jak jsme již uvedli, několik významných skupin extremistické scény, jak pravicově či levicově orientovaných. Jsou to skupiny, které se prezentují různým stupněm nesnášenlivosti, demagogie a neschopnosti, neochoty se zapojit do společnosti. Některá tato uskupení se prolínají oběma směry, je tedy nasnadě si osvětlit jejich působení a způsob, jakým se prezentují v naší společnosti. Konkrétně si představíme jednotlivé skupiny a stručně představíme jejich činnost. Popíšeme si vliv na naši extremistickou scénu ze zahraničí, včetně forem českých odnoží extrémní scény. V poslední době se tyto skupiny pokouší více politizovat svojí činností, navenek se popularizovat mezi širokou veřejností poukazováním na ožehavá a líbivá témata, která dokáží zaujmout i obyčejné obyvatele naší republiky.

4.1 *Současné subjekty extrémní pravice*

Většina ultrapravicových subjektů vychází z hnutí skinheads. Toto hnutí se postupem času vyprofilovalo do různých ideových a politických názorů. Projevil se zde přirozený vývoj v reakci na aktuální dění a modernizaci společnosti. Nejprve se seznámíme se subjekty v rámci hnutí skinheads. Osvětlíme si činnost různých politických uskupení na extremistické scéně v ČR, ať registrovaných či nikoli.

Jak již bylo výše zmíněno, hnutí skinheads, se z různých příčin rozdělilo na a) ultrapravicovou část, b) nacionalistickou část, c) levicově smýšlející část (Danics, 2002).

a) ultrapravicová část

Bohemia Hammer Skins (B.H.S.) – toto uskupení v České republice oficiálně nevykazuje činnost, odborníci však předpokládají 500 až 800 aktivních členů. Jde o ilegální organizaci, českou pobočku Hammer Skins. Je to velmi radikální skupina vyznávající kult silného vůdce. Myšlenkově se kloní k nacismu, militantismu, xenofobii, rasismu. Skupina je silně konspirativní, není lehké se stát členem, výběr je velmi přísný. Panuje zde vojenský a přísný režim, členové nesmějí např. užívat drogy, musejí pracovat na své fyzické kondici, mluvit co nejméně o skupině. Organizace má tzv. „Support group“ podpůrnou skupinu, kde se nachází osoby aspirující na členství v B.H.S (Chmelík, 2000).

Blood and Honour (B&H) – počátek hnutí se datuje na 80. léta do Velké Británie, jeho ústřední ideou je národní socialismus – nacismus. Dále jsou jeho členové ovlivňováni rasovou tradicí Ku – klux – klanu. V České republice v podstatě splývá činnost této skupiny s B.H.S. V současné době je tato skupina v útlumu po několika akcích policejních složek (Danics, 2002).

b) nacionalistická část

Zde se sdružují umírněnější osoby hlásící se k hnutí skinheads, které nechtějí být označovány za neonacisty. Jedná se o méně radikální část české extremistické scény.

Oi – skins - kteří se snaží být nepolitictí a sází na jinou formu sociální revolty vůči tradiční společnosti u nás v zemi. Do politického dění nevstupují, ovšem jsou zaměřeni proti cizincům, lidem na okraji společnosti, levicovým stoupencům a protirasistickým osobám. Pro tyto své aktivity jsou spojovány s nacionalisty (Danics, 2002). K nacionalistickým myšlenkám se nadále hlásí i občanské sdružení Vlastenecká fronta (VF) a registrované politické uskupení Národní sjednocení (NSJ). V poslední době však silně omezily tyto skupiny svoji činnost na veřejné scéně (www.mvcr.cz/soubor/ueden-rijen2010-pdf.aspx, 2010).

Hooligans – fotbaloví fanoušci prezentující se násilím na stadionech a rasistickými názory. Často se stýkají s Oi – skiny při společných sportovních a kulturních akcích (Danics, 2002).

c) levicově smýšlející část

Tato část by se spíše hodila do subjektů levicové extremistické scény, ovšem její aktéři se hlásí k hnutí skinheads, i když jsou levicově smýšlející, proto byli zařazeni do této kapitoly.

Skinheads Against Racial Prejudice (S.H.A.R.P.) – skinheads proti rasismu, apolitictí. Vystupují proti neonacistům, neofašistům a rasistům. V naší republice jsou malou skupinou, působící v pražských hudebních klubech. Vydávají časopisy zaměřené na hudební scénu (Chmelík, 2001).

Red skins – tzv. rudí skiny, spolu s neonacisty jsou považováni za nejradikálnější. Sami o sobě říkají, že jsou hnutím pracující třídy. Při svých protestních akcích se uchylují k násilí. Odmítají ideologie fašismu, rasismu, neprezentují se xenofobně. Podnikají fyzické ataky na ultrapravicí. Jsou ovlivněni ideologiemi levicovými (Danics, 2002).

Tyto skupiny, vyskytující se v rámci hnutí skinheads, nejsou nikde registrovány, jedná se o dobrovolná kontroverzní uskupení, jejichž činnost se v mnoha případech

dostává do rozporu s naším právním řádem, proto se nepokoušejí nebo ani nestojí o žádnou oficiální registraci.

Neonacistické subjekty

Národní odpor (NO) – v současné době je bezpečnostními odborníky považován za nejvýznamnější neregistrované uskupení vyskytující se na neonacistické scéně. Hlavní doménou této skupiny je organizování různých demonstrací a pořádání koncertů zakázaných skupin. NO má úzkou vazbu na německou neonacistickou scénu. Svými aktivitami se snaží vyhledávat podporu mezi nacionalisticky smýšlející mládeží. Činnost některých buněk NO byla ochromena prací orgánů činných v trestním řízení. V roce 2009 často docházelo k přeskupování členů do podobného uskupení Autonomní nacionalisté (www.mvcr.cz/soubor/strategie-boje-proti-extremismu-v-roce-2009.aspx, 2010).

Autonomní nacionalisté (AN) – v roce 2009 si upevnili svůj post na naší neonacistické scéně. Kooperují s Národním odporem a Dělnickou stranou sociální spravedlnosti, ale i přes toto si udržují vlastní profil činnosti. Toto hnutí se snaží být atraktivní hlavně vůči mladým lidem. Struktura AN je rozdělena do několika významných oblastních skupin. Do budoucna je počítáno s tím, že nahradí v činnosti Národní odpor. Jedná se o neregistrovaný subjekt (www.mvcr.cz/soubor/strategie-boje-proti-extremismu-v-roce-2009.aspx, 2010).

Dělnická strana sociální spravedlnosti (DSSS) – dříve jen Dělnická strana, byla zrušena rozhodnutím Nejvyššího správního soudu 17. 2. 2010. Celé vedení a členové DS volně přešli do nově zaregistrovaného uskupení DSSS. Tato strana se snaží prosazovat své názory politickou formou. Pravidelně se v posledních letech zúčastňuje voleb parlamentních, tak i komunálních. Na kandidátkách se pravidelně objevují osoby jež jsou spojovány s činností v jiných neonacistických uskupeních. Součástí DSSS jsou tzv. Ochranné sbory, jež byly nasazovány v problémových lokalitách s většinou romskou komunitou na tzv. ochranu pořádku ostatních občanů. Strana se do povědomí široké veřejnosti snaží dostat organizováním různých pochodů a protestních mítinků. Na pořádání těchto akcí úzce kooperuje s jinými neonacisticky smýšlejícími skupinami (www.mvcr.cz/soubor/strategie-boje-proti-extremismu-v-roce-2009.aspx, 2010).

Podrobnější informace o činnosti a působení výše uvedených skupin lze najít na stránkách <http://www.mvcr.cz/>, kde lze v sekci o extremismu prostudovat všechny dostupné zprávy o „Problematice extremismu na území České republiky“.

Krajně nacionalistické subjekty

Národní strana (NS) – v poslední době nejvýznamnější subjekt nacionalistické části extremistické scény. Ostře se profiluje vůči cizincům a jiným etnickým skupinám. Je nechvalně známa svým předvolebním klipem o řešení romské otázky, který byl uveřejněn v České televizi v rámci předvolební kampaně a posléze stažen pro svůj kontroverzní obsah. Během roku 2009 strana uspořádala několik menších mítinků proti „islamizaci naší společnosti“. V současné době činnost NS upadá, k čemuž přispěl odchod vrcholných představitelů a nedostatek finančních prostředků (www.mvcr.cz/soubor/strategie-boje-proti-extremismu-v-roce-2009.aspx, 2010).

Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa (SPR – RSČ) – rok 2009 byl pro tuto stranu značně nepříznivý, znamenal odliv členů do jiných uskupení. Špatné vedení strany a vysoké dluhy přispěly ke stagnaci strany. Nepředpokládá se, že by se tato strana do budoucna mohla stát významným hráčem na nacionalistické scéně (www.mvcr.cz/soubor/strategie-boje-proti-extremismu-v-roce-2009.aspx, 2010).

4.2 Současné subjekty extrémní levice

Levicová část naší extremistické scény není tak bohatá jako její protipól, pravice. Kriminologové ji označují spíše jako politicky radikální než extrémní, nicméně prvky extremismu se objevují, zejména u organizací spjatých s anarchisty a anarchoautonomy. (Danics, 2002). Seznámíme se jak s politickými organizacemi i hnutími, jež jsou registrované, tak s těmi neregistrovanými. Reprezentace ultralevice je zastoupena jak anarchistickými organizacemi, tak jinými typy politických subjektů (Charvát, 2007)

Anarchoautonomní subjekty

Antifašistická akce (AFA) – neregistrovaný subjekt vyznávající ideu boje proti rasismu a fašismu. Sestává se z osob radikálních a protifašistických, otevřeně bojujících proti neonacistům a neofašistům. Velmi často přívrženci AFA napadají pravicové radikály, hlavně menší skupiny, při demonstracích. Česká AFA vznikla v roce 1996 a úzce spolupracuje s mezinárodním hnutím Antifa. Sympatizanti tohoto hnutí otevřeně kritizují pacifismus a považují boj za jediné řešení problémů. V uplynulém roce bylo zaznamenáno několik útoků proti lidem s marxisticko – leninským smýšlením (www.mvcr.cz/soubor/strategie-boje-proti-extremismu-v-roce-2009.aspx, 2010).

Československá anarchistická federace (ČSAF) – vznikla v roce 1996 jako nástupnická organizace České anarchistické federace a Anarchisticko – syndikalistické federace přijetím slovenských aktivistů. Odborníky je považována tato organizace za méně radikální. Hlavní náplní činnosti je organizování různých protestních akcí, jako např. v roce 2009 „Demonstrace proti Izraelské agresi v Gaze“ nebo „Demonstrace proti posilování policejních pravomocí“ (www.mvcr.cz/soubor/strategie-boje-proti-extremismu-v-roce-2009.aspx, 2010).

Marxisticko – leninsky orientované subjekty

Svaz mladých komunistů Československa (SMKČ) – nástupnická organizace rozpuštěného Komunistického svazu mládeže. Při své činnosti se soustřeďuje na poukazování na různá ožehavá společenská témata, jako např. na kritiku chování Izraele v pásmu Gazy či činnosti neonacistických subjektů u nás. Snaží se o spolupráci s obdobnými levicovými organizacemi v Evropě. SMKČ se v poslední době potýká s malým počtem aktivních členů, s jejich malou angažovaností. Hlavním tématem činnosti této skupiny je propagace a znovuoživení činnosti zrušeného Komunistického svazu mládeže (www.mvcr.cz/soubor/strategie-boje-proti-extremismu-v-roce-2009.aspx, 2010).

Více informací o působení levicově orientovaných skupin je možné získat na stránkách <http://www.mvcr.cz/>, kde lze v souborech o extremismu prostudovat více materiálů zabývajících se podrobněji touto tematikou.

5 Typologie jedinců s extremistickým chováním

Vyprofilovat jedince se znaky extremistického chování lze z psychologického či sociálního hlediska. Sounáležitost jedince s určitou skupinou či hnutím může mít kořeny v sociálním postavení jedince či příslušnosti k určité společenské vrstvě. Výrazně zde také působí faktor výchovy v rodině, později vliv okolního prostředí na psychosociální vývoj dané osoby. Svůj podíl zde má také politický vývoj společnosti, kde jedinec žije, její kulturní, společenské zázemí, přístup státních orgánů k otázkám extremismu. Důležitý je také způsob působení na osobnost člověka již od mladého věku a míra preventivních opatření státních, společenských i kulturních institucí. Všechny tyto okolnosti mohou profilovat postoj osoby k problému extremismu. Příslušníky či sympatizanty extremisticky orientovaných skupin se ve vysoké míře stává mládež, u které ještě není úplně vyvinut politický a společenský názor a tudíž je náchylnější k ovlivnění názory těchto skupin a hnutí.

Nejvíce ohroženou skupinou z pohledu vlivu extrémních skupin je tedy mládež. Mladí lidé se neobávají o svou existenci, majetek a prospěch rodiny, je jim více vlastní razantnější řešení problémů a nedostatků, jež citlivěji chápou než zbytek společnosti. Ve svém věku jsou připraveni najít si své místo ve společenském postavení, jsou více schopni nově myslet, kritičtěji vystupují vůči stávající společnosti. Menší životní zkušenost a schopnost uvědomění si důsledků svého konání jim umožňuje dělit svět jen na ten dobrý a špatný. Hodnoty extremistických skupin u mladých lidí utváří pocit, že jsou již dospělí a poskytují jim prostor pro realizaci (Danics, 2002).

Sympatizantovi či příslušníkovi některé extremistické skupiny, může její zázemí nabídnout pocity či situace, do kterých by se v normálním životě nedostali. Může to být poznání nových kamarádů, pocity sounáležitosti, pospolitosti. V těchto společenstvích mají jedinci pocity bezpečí, jsou přesvědčeni o své velikosti, cítí se být ve středu událostí, myslí si, že mění život ve společnosti. Skupina dodává větší sílu a odvahu konat věci, které by za normálních okolností člověk nedělal (Chmelík, 2001).

5.1 Typologie pravicového extremisty

Jak již bylo zmíněno v kapitole 3.1, většina pravicových extremistů se rekrutuje z řad hnutí skinheads, nebo pokračuje v činnosti v rámci tohoto hnutí. Zajímavá je proto hypotéza z knihy Symbolika extremistických hnutí: „*SKINHEADI jsou tvořeni lidmi, kteří jsou neúspěšní nebo nemají šanci normálním způsobem dosáhnout pozornosti a úspěchu ve společnosti*“ (Chmelík, 2000, s. 14).

K pravicovým extremistickým hnutím inklinují lidé s nižším stupněm vzdělání, s menší možností se pracovně uplatnit a celkově vyniknout ve společnosti. Patrný je zde také faktor rodičů, kteří se také vyznačují nižším stupněm dosaženého vzdělání a celkově menším všeobecným rozhledem. Neodmyslitelný je vliv vrstevníků, starších kamarádů, jež je poprvé přivedou do takovéto skupiny. Tito jedinci hledají problémy všude okolo, jen ne u sebe. Svě osobní neúspěchy přikládají na vrub okolním faktorům, utlumuje se u nich pocit sociální sounáležitosti a naopak se dostává do popředí jiná třída, na základě které je hodnocena příslušnost ke skupině lidí. Na povrch se tak dere barva pleti, náboženství, věk, národ, pohlavní orientace a tyto faktory jsou pak nesmyslně předkládány jako důvod neúspěchu. V současné moderní společnosti je velmi výrazný faktor sociální nejistoty. Sociální jistoty, jak je poskytoval minulý režim, současný demokratický již nedává. Platí zde, že se každý musí o sebe postarat sám. Pravicoví extremisté mají představu, že jsou obklopeni nepřáteli. Mají sklon k násilnému jednání a řeší tak konfliktní situace. Necítí se být občany této společnosti a získávají dojem, že nejsou bráni vážně. Život berou jako nekončící boj o přežití a vyhraje jen nejsilnější. Svůj vztek dávají najevo fyzickým násilím a ukazují tak svou sílu. Jsou to jedinci jež nejsou ochotni nebo neumí debatovat, ukazuje se u nich krize totožnosti, brání se uniformitě zbytku společnosti. Trpí pocitem izolace od vlastní rodiny, převládají stavy samoty a zoufalství. Jsou přesvědčeni, že by neměli žít v téhle době a proto se také uchylují k mysticismu a okultismu. U těchto osob jsou patrné emocionální poruchy, jsou nervově a citově nestálí, otupělí se známkami citové újmy, typické je jednání v afektu a silná impulsivnost. Jedná se ve valné většině o skupinové jednání, jedinci jsou ovlivněni partou nebo příležitostnou skupinou. Často je konání těchto osob ovlivněno také alkoholem a dále anonymitou v davu, který poskytuje určité relativní bezpečí (Chmelík, 2001).

V knize Fanatismus uvádí autor Gunter Hole myšlenku, která může pomoci osvětlit chování pravicového extremisty: „*Fanatické násilí, tedy násilí za účelem prosazení fanaticky obsazených cílů, předpokládá existenci takových cílů. Takový „vysoký cíl“ může*

být subjektivně obsažen i v pravicově ideologickém zaměření: ve vytvoření „etnicky čisté“ země, „čistého národa“, v obnovení „dobrých mravů“, „ pořádku“ a „velikosti národa“. Pravicově extremistická ideologie má zároveň fundamentalistické rysy, které mohou vždy posílit pravděpodobnost „infekce“ fanatismem. Ten kdo provádí své činy „jen“ kvůli radosti z násilí a kdo si zlepšuje prostřednictvím pocitu moci a nadřazenosti nedostatek pocitu vlastní hodnoty nebo si kompenzuje vlastní dřívější zkušenost s násilím z rodiny je „prostý“ násilník, „chuligán“, kriminálník, nadměrně agresivní člověk, ale ještě žádný fanatik“ (Hole, 1998, s. 86-87).

5.2 Typologie levicového extremisty

Levicový extremistu se nepodobá tomu pravicovému. Většinou se jedná o osoby s vyšším stupněm dosaženého vzdělání, studenty středních a vysokých škol. Pochází z rodin často vyššího společenského postavení, rodiče dosahují vyšší úrovně vzdělání a tím získají i lepší zaměstnání. Umírnění sympatizanti levice jsou intelektuálně orientovaní, schopni dialogu, ovlivněni nějakou z mnoha levicových ideologií. Většina z nich se vyhýbá násilí, kritizují rozdělení společnosti do tříd, mají odpor k liberální společnosti a tím ke globalizaci. Společným znakem je nejistota a frustrace. Sympatizanti se zajímají o ekologii, nemají rádi existencialismus, snaží se o odlišný způsob života než zbytek společnosti, často alternativní. S přibývajícím věkem se jejich názory mírní. Tyto osoby jsou zodpovědné a solidární s druhými (Chmelík, 2001).

Radikálnější příslušník levice pochází většinou z anarchistické části či se jedná o příslušníka hnutí punk. Jde většinou o osoby bez stálého zaměstnání, prostředků a bydliště. Zúčastňují se často jakýchkoliv protestů, kde mohou ukázat svůj odlišný názor. Pohrdají autoritou a silně vystupují proti rasistům, neofašistům či neonacistům. Vyznačují se výstředním stylem oblékání a často jsou konzumenty omamných či psychotropních látek nebo alkoholu. Odmítají žít konzumním způsobem života (Danics, 2002).

Zajímavě se vyjadřuje k sympatizantům levice J. X. Doležal:

*„**Řídící anarchista** – který je sečtělý, ideově vyzrálý alternativec. Ve jménu, které ideologie vyzrával není podstatné, důležité je, aby byla dostatečně levicová.*

***Zelený alternativec** – je svým výskytem mnohem častější. Bývá dlouhovlasý či holohlavý, většinou alespoň středoškolsky vzdělaný, přiměřeně kouří marihuanu, pohrdá konzumem, tatínkem Macdonaldem, až se ožení nastoupí v tatínkově firmě. Je ekologicky orientován, pohrdá existencialismem a dalšími zastaralými směry a nechce mít*

problémy ve škole. Nepere se, často úspěšně dostává přes hubu. Na demonstracích podobné typy tvoří šedesát procent účastníků.

Stárnoucí alternativec – tvoří asi 20 procent účastníků akcí, nakonec v tatínkově firmě nenastoupil, zato si pořídil ženu, případně dítě, a zařídil si nějakou nezotročující a špatně placenou práci. Autem nejezdí, neb žádné nemá, na party potká mnoho známých a pokecá s nimi. Pere se výjimečně – vlastně jen tehdy, když je napaden.

Rave tanečník – je na hony vzdálen nějaké politizaci mejdanu, a hlavně si chce zatancovat. V našich podmínkách tvoří minimální počet účastníků.

Anarchorowdie – je normální chuligán, který chce hulákat, zpít se, do něčeho kopat, něco rozmlátit a někomu rozbít hubu, nejlépe pak policajtům. Největší uplatnění nacházejí reprezentanti tohoto životního stylu mezi fotbalovými fanoušky a skinheady, nemálo jich však je i mezi levými alternativci. Na akcích jsou zastoupeni v mizivém procentu. Mnozí se party ani neúčastní a chodí se jen na její zakončení porvat.

Punker – přichází na party hlavně proto, aby před maximem lidí předvedl, že **NO FUTURE!!!** Činí tak následovně: usedne v dosahu nejbližšího výčepu a okamžitě se zlije do bezvědomí, načež „vytuhne“ na chodníku. Díky malebnému oblečení, barvitému účesu a bezvládnému tělu ležícímu před hospodou je často fotografován a dělá druhý den ráno vizitku party na titulních stránkách všech deníků, přestože tvoří sotva pár promile ze všech účastníků“ (Doležal, cit. dle Chmelík, 2001, s. 15-16.).

6 Trestně právní aspekty extremismu

Ve vztahu k životu v naší společnosti se jeví extremismus jako veliké nebezpečí, zvláště svými projevy, kterými je páčání trestních činů či méně závažných způsobů konání, přestupků. Extremistické skupiny se snaží přiklonit si na svou stranu veřejnost, a to nejen protestními akcemi a pochody, ale především ataky vedenými proti svým myšlenkovým nepřátelům. Za své nepřátele označují demokratické zřízení v naší zemi či jiné extremistické skupiny s opačným názorem (Černý, 2005).

V obecném pohledu na tuto problematiku lze říci, že projevy extremismu lze spatřovat v různých útocích jednotlivých skupin vzájemně. Tyto ataky jsou zpravidla doplňovány ještě slovními projevy, a to většinou nějakými hesly a pozdravy. Většinou jde o impulsivní či spontánní konání, odpověď na jednání druhých osob a podle tohoto vypadají i trestné činy spáchané extremisty. Velkou úlohu při páčání jednání vykazující znaky trestných činů či přestupků hraje alkohol, nízký věk pachatelů a zvláště chování vyplývající z hádky či vzájemných střetů jednotlivých příslušníků různých extremistických subjektů. Právní stíhání kriminálního jednání, které je posuzované jako konané z národnostních, rasových, xenofobiích či jiných podobných důvodů je značně problematické z pohledu právní kvalifikace. Problémy nastávají v posuzování a dokazování, nejsou zcela jasné a i odborníci se rozcházejí v pohledu na různé verbální, grafické a symbolické projevy sympatizantů extremismu spojených s rasovými motivy. Násilně motivované delikty jsou komplikované v tom, že v mnoha případech jsou páčány ve skupině, čímž je pak ztíženo identifikování jednotlivých pachatelů a určení konkrétních viníků. Obecně objasňování trestné činnosti páchané ve skupině je složitější na odhalení i prokázání kriminálního jednání. Důležitým aspektem je také fakt, že mnoho svědků se bojí vystupovat v soudních řízeních proti těmto osobám. Spousta občanů také s těmito skupinami skrytě sympatizuje, a proto nespolupracuje s orgány činnými v trestním řízení (Chmelík, 2001).

Trestné činy spjaté s extremismem lze rozdělit mimo jiné takto:

„Verbálním útokem se rozumí útok bez přímého kontaktu s napadenou osobou, zahrnující slovní napadání, pronásledování oběti výhrůžkami apd. Nejčastější způsob spáčení verbálního trestného činu jsou fašistická či nacistická hesla, např. Sieg Heil“

„Brachiální útokem se rozumí napadení tělesné integrity člověka nebo integrity majetku. Společným znakem všech brachiálních útoků je agrese do níž spadá psychické až fyzické násilí“

„Grafickou formou páchaní trestné činnosti se rozumí vydávání různých tiskovin, vylepování plakátů, tvorba symbolů nejčastěji spojených s nacismem či fašismem, např. hákový kříž“ (Chmelík in Černý, 2005, s. 162.)

6.1 Přestupky spojené s extremismem

V tomto případě se jedná o chování, které se vyznačuje menší společenskou nebezpečností. Často bývá s pachateli toto jednání řešeno na místě policií v blokovém řízení nebo předáváno k dořešení správnímu orgánu. Za toto jednání může být udělena sankce napomenutí, pokuta, zákaz činnosti, propadnutí věci nebo ochranná opatření, a to omezující opatření, zabránění věci. Touto problematikou se zabývá zákon č. 200/1990 Sb. Zákon o přestupcích, a to doslovně v § 49 Přestupky proti občanskému soužití, kde musí být naplněna skutková podstata přestupku jednáním, jež se vyznačuje tím, že jiné osobě je znemožněn výkon práv pro příslušnost k jiné národnostní menšině nebo je způsobena újma pro jeho rasu, etnický původ, vyznání či sexuální orientaci.

V těchto případech nemusí být skutková podstata přestupku naplněna veřejně na rozdíl od trestného činu. To znamená, že k přestupku může dojít v soukromí nebo při rozhovoru dvou osob. Přestupek proti zákonu je možné provést nejen slovně, ale i písemnou formou, posunky či jinak. Zavinění u tohoto přestupku je vyžadováno úmyslné, může však dojít i k zavinění z nedbalosti. Tento přestupek se zabývá ochranou občanského soužití, schválnostmi. Celkově má za účel postihovat chování osob, které nese znaky menší společenské nebezpečnosti než je trestný čin, Nebezpečnost v podobě tohoto jednání je relativně nízká, proto je řazeno pouze mezi přestupkové delikty (Chmelík, 2001). Doslovné znění přestupku uvádíme v příloze číslo I. této bakalářské práce.

6.2 Trestné činy spojené s extremismem

Extremistické skupiny či jednotlivci často při prosazování svých myšlenek a názorů porušují zákon. Názvem kriminalita extremismů se označují trestné činy jež jsou inspirovány rasovou, sociální či další nenávistí. Ze statistik bylo zaznamenáno, že

z pohledu trestního zákoníku č. 40/2009 Sb. jsou nejčastější trestné činy páchané extremisty tyto (Černý, 2005):

- § 140 Vražda
- § 146 Ublížení na zdraví
- § 158 Rvačka
- § 171 Omezování osobní svobody
- § 179 Porušování svobody sdružování a shromažďování
- § 352 Násilí proti skupině obyvatelů a jednotlivci
- § 355 Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob
- § 403 Založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka
- § 404 Projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka
- § 405 Popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia

V § 140 dojde k naplnění skutkové podstaty jednáním extremistů, při kterém dojde k vraždě osoby pro odlišnou rasu, národnost nebo etnickou skupinu. V tomto případě je velmi složité objasňování tohoto trestného činu, nesnadno se dokazuje, že jde o rasově motivovaný trestný čin (Černý, 2005). K jednání v § 146 a § 158 dochází často při vzájemných střetech pravicových či levicových extremistů nebo při konání různých mítinků a v neposlední řadě při konfliktech s bezpečnostními silami. Přísnější postih hrozí pachateli v § 146 pokud jiné osobě úmyslně ublíží na zdraví pro jeho příslušnost k jiné národnostní či etnické skupině, pro jinou rasu nebo politický názor. K porušení § 171 dochází způsobem, kdy osoba či osoby brání osobní svobodě člověka pro jeho rasu, národnost, etnickou skupinu nebo vyznání. Jednání, kdy dochází při narušování mítinků jednotlivých extremistických skupin sympatizanty opačného smýšlení nebo jinými osobami bývá kvalifikováno dle § 179. Dalšími případy může být, pokud dochází ke vzájemnému napadání osob a narušování konání nějaké veřejné protestní akce. Podle tohoto paragrafu lze trestně stíhat osoby, jež ruší pokojné shromáždění a protiví se pokynům určené pořadatelské služby.

Společným prvkem trestných činů podle § 352 a § 355 jsou práva a svobody osob, stejně rovnoprávné podmínky pro život a udržení vztahů mezi lidmi bez ohledu na rasu, národnost, náboženské vyznání, tak jak to zaručuje Základní listina práv a svobod. V případě § 352 musí skutková podstata vykazovat znaky uplatnění násilí proti jednotlivci nebo skupině osob pro jejich odlišnou národnostní příslušnost, rasu, náboženské vyznání či etnikum (Chmelík, 2001). Objektem ochrany zákona v případě § 403 a § 404 je ochrana

lidských práv každého člověka bez rozdílu rasové, národnostní či etnické příslušnosti. Zaručena je ochrana i blíže nepopsaných skupin, které se vyznačují některými společnými znaky pro něž by mohly být diskriminovány a marginalizovány (příslušnost k politické straně, církvi, drogově závislí). V této problematice je zajímavé se zamyslet nad faktem, že je v naší republice odlišně chápán pravicový i levicový extremismus. Levicové ideje jsou u nás brány jako méně nebezpečné či, že spíše šlo o špatnou interpretaci a prosazování jejich myšlenek. Avšak za hrozbu pro lidská práva a svobody je zapotřebí brát jakoukoliv formu diskriminace pro každého obyvatele demokratické společnosti v naší republice. Listina základních práv a svobod každému občanu bez rozdílu garantuje stejná práva, ale i povinnosti bez ohledu na národnostní, rasovou, etnickou či jinou příslušnost. Z tohoto vyplývá, že je nutné, aby se vedl boj proti všem hnutím či skupinám, jež toto neakceptují (Černý, 2005). Úplné paragrafové znění výše uvedených trestních činů uvádíme v příloze číslo II. této bakalářské práce.

Praktická část

7 Vlastní výzkum respondentů

Pro sběr dat k praktické části bakalářské práce jsem zvolil kvalitativní metodologii. Nezbytnou podmínkou je znalost prostředí a dostatečného počtu respondentů, mezi kterými jsem mohl hloubkově orientovaný výzkum provést. Dalším aspektem je důvěra, kterou vůči mé osobě zkoumaný vzorek choval, čímž by nemělo docházet ke zkreslování prezentovaných informací, a tím by měl výzkum získat dostatečnou reliabilitu. Na úvod je třeba si vysvětlit, co vlastně je kvalitativní přístup. V knize *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách* autoři uvádí, že: *„Kvalitativní přístup je proces zkoumání jevů a problémů v autentickém prostředí s cílem získat komplexní obraz těchto jevů založených na hlubokých datech a specifickém vztahu mezi badatelem a účastníkem výzkumu. Záměrem výzkumníka provádějícího kvalitativní výzkum je za pomoci celé řady postupů a metod rozkrýt a reprezentovat to, jak lidé chápou, prožívají a vytvářejí sociální realitu“* (Švaříček, Šedřová a kol. 2007, s. 17).

7.1 Teoretická východiska výzkumu

Na tomto místě se seznámíme s důležitými pojmy, se kterými se setkáme v provedeném výzkumu. Základním pojmem, který je potřeba vysvětlit je sociální status. Podle J. Kellera **sociální status** je: *„Pozice, kterou určitý člověk zaujímá vzhledem ke druhým lidem v rámci daného sociálního systému. V moderní společnosti je sociální status ovlivněn zejména dosaženým vzděláním, příjmem, vlastnictvím, sociálním oceněním vykonávané profese, podílem na moci a rozhodováním a dalšími faktory. Různost statusu se projevuje různým stylem života, má vliv na kvalitu navazování sítě navazovaných kontaktů a známostí, což zpětně status potvrzuje, zpochybňuje, či zvyšuje“* (Keller, 2005, s. 195 – 196).

Sociální vrstva – *„Skupina obyvatel, jejíž příslušníci vykazují určité společné znaky a odlišují se jimi od jiných skupin v hierarchicky členěné sociální struktuře“* (Jandourek, 2001, s. 273). Synonymním pojmenováním pro sociální vrstvy je výraz **sociální třídy**. A. Giddens uvádí, že: *„Třídu tedy můžeme definovat jako rozsáhlou*

skupinu lidí, kteří mají obdobné ekonomické prostředky, což má velký vliv na jejich způsob života. Základem třídních rozdílů jsou majetkové poměry a typ zaměstnání“ (Giddens, 1999, s. 257). Rozdělení tříd v moderních evropských společnostech:

Vyšší třída – zde jsou zastoupeni podnikatelé, bankéři a vrcholoví manažeři, tedy bohatí lidé, kteří vlastní nebo se podílejí na řízení výrobních prostředků (Giddens, 1999).

Střední třída – je tvořena úředníky, odborníky a živnostníky (Giddens, 1999).

Dělnická třída – nejnižší, je zastoupena manuálně pracujícími lidmi, dělníky nebo pracujícími osobami v zemědělství (Giddens, 1999).

Dalším termínem, který je zde potřeba vysvětlit je socioekonomický status (SES). B. Geist v Sociologickém slovníku vymezuje **socioekonomický status** jako: „výraz používaný pro zařazení jedince v hierarchické struktuře nějakého sociálního útvaru z hlediska zejména ekonomických kritérií (příjmy, majetek, pozice v zaměstnání, vzdělání apod.), příp. s tím spojená prestiž“ (Geist, 1992, s. 450). Socioekonomický status tedy může být hodnocen podle postavení jedince ve společnosti, dosaženého vzdělání nebo finančního ohodnocení v zaměstnání. Na SES má vliv i nejbližší okolí jedince např. výše dosaženého vzdělání rodičů či jejich postavení na společenském žebříčku (Matoušek, Pazlarová, 2010). Při mém výzkumu se používá označení osoby s nízkým socioekonomickým statutem, což tedy znamená, že jde o jedince, kteří pocházejí z rodin nízkopříjmových, s nižším vzděláním, z nižších sociálních vrstev. Naopak jedinci s vyšším socioekonomickým statutem dosáhli vyššího vzdělání, řadí se mezi lépe postavenou sociální vrstvu. Díky těmto faktorům dosáhli na lépe společensky hodnocené zaměstnání a s tím spojené finanční ohodnocení.

Poslední pojem, který je potřeba vysvětlit je **kulturní zázemí**. Lze jej chápat jako elementární podstatu vlivu kulturních faktorů na osobnost jedince. V kontextu mé bakalářské práce chápeme kulturní zázemí jako aktivity k nimž se jedinec uchyluje ve svém volném čase, a tyto aktivity ovlivňují osobnost, sociální vnímání a samotný život jedince ve společnosti. Jsou zde obsaženy všechny aktivity spojené s kulturním vyžitím a společenským rozvojem osob. Do kulturního zázemí lze zařadit poslech hudby, četbu knih, návštěvu divadel, ale i různé demonstrace nebo mítinky, kde dochází k interakcím mezi lidmi.

7.2 Cíle výzkumu

Cílem praktické části je pomocí případových studií (kazuistik) provedení analýzy sociálně – ekonomického statusu sympatizantů některých extremistických hnutí. Jádrem práce je uskutečnění rozhovorů se vzorkem několika informantů – sympatizantů a členů extremistických skupin a hnutí v Plzeňském kraji. O osoby, které byly předmětem mého výzkumu, jsem se dlouhodobě zajímal a shromáždil informace, které nám vypovídají o jejich rodinných, majetkových a sociálních poměrech. Nechal jsem je vyjádřit se k těmto důvodům i k okolnostem, které souvisejí, přímo či nepřímo, s uspokojováním potřeb těchto jedinců v extremistických skupinách či hnutích. Závěrem praktické části bude analýza, zda příslušnost sympatizanta či příslušníka extremistické skupiny nebo hnutí ovlivní jeho sociální postavení ve společnosti. Zda příslušnost k levicovému či pravicovému spektru extremistické scény má vliv na fakt, že se častěji dostávají tito lidé do konfliktů se zákonem. Zohledním zde také možnost, zda má dopad na příslušníky různé extremistické scény úroveň rodinného zázemí, výchovy a také úroveň vzdělání jehož dosáhli.

7.3 Výzkumné otázky

Otázka číslo 1. Dostává se jedinec, který se hlásí k pravicovému extremismu v praxi častěji do konfliktu se zákonem než jeho protějšek na levicovém spektru scény?

Otázka číslo 2. Rekrutují se stoupenci politického extremismu z prostředí s nízkým sociálně ekonomickým statusem?

Otázka číslo 3. Z jakých sociálních vrstev se rekrutují pravicoví a levicoví příslušníci či sympatizanti extremistických skupin a hnutí?

Otázka číslo 4. Jaké je kulturní zázemí a jaké jsou kulturní zájmy a záliby příslušníků extremistických skupin?

7.4 Použité metody výzkumu

Pro výzkum se jako nejvhodnější metoda sběru dat jevila případová studie. Vypracované kazuistiky jsou výsledkem provedených rozhovorů s jednotlivými příslušníky extremistických skupin a s jejich rodinnými příslušníky. Případová studie je

považována za stěžejní metodu při vypracovávání kvalitativního výzkumu (Švaříček, Šed'ová a kol. 2007).

Případová studie – „*Jde o detailní studium jednoho případu nebo několika málo případů. V případové studii sbíráme velké množství dat od jednoho nebo několika málo jedinců. V případové studii jde o zachycení složitosti případů, o popis vztahů v jejich celistvosti. Předpokládá se, že důkladným pozorováním jednoho případu lépe porozumíme podobným případům. Na konci studie nezkoumaný případ vřazuje do širších souvislostí. Může se srovnat s jinými případy, provádí se také posouzení validity výsledků*“ (Hendl, 2005, s. 104). Použití případové studie je vhodné při výzkumných situacích, ve kterých se dotazujeme, jak či proč se uskutečňují jisté současné úkazy, nad kterými máme malou kontrolu či vůbec žádnou. Zásadním při vypracování případové studie je výběr výzkumného tématu a vymezení výzkumných otázek. Důležitou součástí je také vhodný výběr shromažďování dat (Švaříček, Šed'ová a kol. 2007). Osobní případovou studii jsem vybral pro konečný a souhrnný výklad údajů, jejichž sjednocení bude vycházet formou kazuistik. Kazuistiky se stanou vystižením stručných dat osobních, rodinných a sociálních anamnéz respondentů, kteří byli předmětem průzkumu.

Rozhovor pomocí návodu – „*Návod k rozhovoru představuje seznam otázek nebo témat, jež je nutné v rámci interview probrat. Tento návod má zajistit, že se tak skutečně dostane na všechna pro tazatele zajímavá témata. Je na tazateli, jakým způsobem a v jakém pořadí získává informace, které osvětlí daný problém*“ (Hendl, 2005, s. 174).

Tento typ rozhovoru jsem použil při získávání důležitých informací o sympatizantovi či příslušníkovi extremistické skupiny od člena jeho rodiny nebo jiného blízkého člověka. Výhodou je možnost přizpůsobit otázky nastalé konkrétní situaci a beze zbytku využít času stráveného s informátorem při sběru dat. Další předností je strukturovanost a možnost snadnějšího srovnání informací získaných od více zdrojů.

Narativní rozhovor – „*Výchozím bodem pro používání narativního rozhovoru je skepse vůči možnosti získat přístup ke zkušenosti jedince prostřednictvím schématu otázka – odpověď. Při narativním rozhovoru není subjekt konfrontován se standartizovanými otázkami, nýbrž je povzbuzován ke zcela volnému vyprávění*“ (Hendl, 2005, s. 176). Při získávání informací se samotnými sympatizanty extremistických hnutí se mi jevil jako účinný narativní rozhovor, protože bylo důležité navození pocitu důvěry a přátelského prostředí. Nebylo vhodné respondenty dostávat jasně strukturovanými otázkami do situací, kdy se uzavřou a přestanou spolupracovat. Samotným vyprávěním informátorů o svém životě a vhodným usměrněním rozhovoru jsem získal spontánně potřebné informace.

7.5 Popis zkoumaného vzorku

Pro svůj výzkum jsem zvolil čtyři případy osob, které znám, jsou z mého okolí a tvoří dostatečně reprezentativní vzorek. Jedná se o osoby, které se aktivně či pasivně účastní na dění naší extremistické scény. Vzorek tvoří sympatizanti z pravicového a levicového spektra extremistické scény z Plzeňského kraje, ve věkovém rozpětí 24 – 34 let. Snažil jsem se o výběr skutečně reprezentativního vzorku, jež dokáže zodpovědně a hodnověrně vystupovat při výzkumu a dokáže sdělit důležité informace. Výběr konkrétních zkoumaných objektů podmínila také jejich ochota cokoli sdělovat ze svého života, ovšem za podmínky zachování naprosté anonymity. Důležitým aspektem při selekci byla nutnost zapojení rodinných příslušníků či přátel do výzkumu a jejich angažovanost na něm.

8 Kazuistiky a rozhovory

Na základě mých rozhovorů se sympatizanty či členy extremistických hnutí a jejich rodinnými příslušníky jsem sestavil kazuistiky, kde jsem se soustředil na rodinu, výchovu a sociální prostředí působící na osobu extremisty. Rozhovory se zkoumanými subjekty probíhaly v neutrálním prostředí formou narativního rozhovoru, tedy volného vyprávění informantů, které jsem stimuloval k informacím, jež bylo nutné shromáždit k mému výzkumu. Rozhovory probíhaly v klidné, přátelské atmosféře a trvaly přibližně třicet minut. Výzkumný vzorek nesouhlasil s pořizováním žádných záznamů. Při získávání informací od rodinných příslušníků jsem zvolil metodu rozhovoru pomocí návodu z důvodu přehlednějšího zpracování získaných dat. Tématické okruhy, které jsem s rodinnými příslušníky při rozhovorech probral jsou uvedeny v příloze III. Tato interview se uskutečnila v místě bydliště těchto osob a jejich délka byla od třiceti do šedesáti minut. Veškerá činnost při práci s respondenty byla vedena citlivě a nebylo s nimi nijak manipulováno. Při rozhovorech jsem se snažil zachovat zásady etického vedení rozhovoru. Zkoumané subjekty souhlasily s použitím svých křestních jmen.

8.1 Kazuistika č.1.

Jméno: Jindřich

Věk: 24

Bydliště: Dýšina

Stav: svobodný

Sourozenci: 0

Vzdělání: bakalářské, dokončuje navazující magisterské

Zaměstnání: ICT specialista, finanční ohodnocení nadprůměrné

Záliby: programování, elektrotechnika, poslech rockové hudby

Rodinná anamnéza:

Matka 47 let, úplné středoškolské vzdělání na Elektrotechnické průmyslovce v Plzni. V současné době je zaměstnána jako vedoucí administrativní pracovnice v soukromé společnosti v Plzni. Otec 48 let, úplné středoškolské vzdělání rovněž na

Elektrotechnické průmyslovce. Nyní pracuje jako policista na městském ředitelství v Plzni na vedoucí pozici. Celá rodina žije společně v rodinném domku na vesnici v blízkosti Plzně.

Sociální anamnéza:

V současné době bydlí společně s rodiči v menší obci poblíž Plzně. Studuje na Západočeské univerzitě obor inženýrská informatika. Pracuje jako ICT specialista ve velké zahraniční společnosti, je velmi dobře finančně ohodnocen.

Osobní anamnéza:

Pan J. se narodil v roce 1986, základní školu vychodil bez obtíží, od šesté třídy byl pedagogy zařazen do třídy s matematickým zaměřením. Navštěvoval zájmové kroužky programování, výpočetní techniky. Po absolvování základní školy nastoupil na Střední průmyslovou školu Elektrotechnickou, kterou vystudoval s vyznamenáním. V polovině studií střední školy začal pracovat jako správce počítačové sítě v Národním institutu dalšího vzdělávání. Po maturitě si vybral bakalářský obor inženýrská informatika na fakultě aplikovaných věd Západočeské univerzity v Plzni. V současné době na ZČU pokračuje ve studiu navazujícím studijním programem.

Rozhovor se zkoumaným subjektem:

Subjekt při svém vyprávění uvádí, že prožil bezproblémové dětství, v milující rodině. V jeho životě nebylo nic mimořádného, snad jen obliba v počítačích a elektronice obecně. Se svým otcem sportoval, věnoval se nohejbalu. Navštěvoval také zájmové kroužky, především elektrotechniku a programování. V obou oborech se účastnil soutěží, v elektrotechnice pouze okresních kol, v programování krajských s umístěním do 6. místa, nejlépe jako druhý v kraji. V tomhle období se neprojevovaly žádné kázeňské problémy a ve škole byl pedagogy hodnocen jako výborný žák. Na konci základní školy (8-9. třída) začal sympatizovat s vlasteneckými hnutími. Usiloval o členství u některého z vlasteneckých subjektů působících na území Plzeňského kraje, a to Vlasteneckého hnutí Českého lva a Bratrsko vlasteneckého hnutí. Účastnil se několika schůzek se členy těchto uskupení. S koncem základní školy u něj tyto aktivity ustaly, nelíbilo se mu spojování těchto subjektů s fašisty a neonacisty. Po nástupu na Střední průmyslovou školu Elektrotechnickou, obor informační technologie, se začal projevovat odpor k autoritám, jež přestával uznávat. Sám uvádí „*Těžko respektuji autority, které nevyhází ze skutečných kvalit a vlastností člověka*“. Ve škole se setkal se staršími spolužáky, kteří jej seznámili

s hnutím punk. Nejdříve jej zaujala svérázná hudba s nekonvenčními texty, ve kterých se zrcadlil jeho postoj - odpor ke všemu nařízenému, nevázanost, často komičnost a občasná nadhled. Po určité době se dostal do skupiny osob, jež se angažovaly v hnutí Československá anarchistická federace. Oslovily jej hlavní myšlenky anarchie, svět bez států a bez vlád. V tomto období považoval stát za organizaci nepružnou a nespravedlivou, která jen vysává občany. Se skupinou stejně uvažujících kamarádů se zúčastňoval různých demonstrací a mítinků. Po úspěšném absolvování maturity s vyznamenáním, pokračoval ve studiu na Západočeské univerzitě – Fakulta aplikovaných věd, obor inženýrská informatika. V tomto období se angažuje při organizování menších protestních akcí, většinou zaměřených proti projevům nacismu a fašismu. Snaží se vystupovat ve skupině, která bojuje proti výstavbě radarových základen v České republice. Podle svých slov všechny akce, kterých se zúčastnil probíhaly klidně, bez násilných projevů, nikdy se nedostal do konfliktu se zákonem. Po složení státní závěrečné zkoušky, pokračuje ve studiu navazujícího magisterského programu na ZČU. Před rokem změnil zaměstnání a pracuje jako ICT specialista v zahraniční společnosti. V současnosti se již nijak aktivně neúčastní na činnosti ultralevicových subjektů, protože podle anarchistického hesla „Kdyby volby mohly cokoli změnit, zakázaly by je.“ není příliš reálné něco skutečně ovlivnit. Podle jeho mínění v praxi bohužel nepředstavuje vláda či stát celospolečenskou elitu, která by měla jako prioritu skutečné blaho země - obecně libovolná vláda libovolného státu. Se současným levicovým extremistickým hnutím jej dnes pojí jen názory, punková hudba a pár přátel. Na závěr uvádí, že v současné době je v takové společenské pozici, že si nepřeje, aby byl spojován veřejně s nějakým extremistickým hnutím.

Rozhovor s rodinným příslušníkem:

Byl uskutečněn s matkou pana J. která ochotně souhlasila s mým výzkumem a otevřeně se mnou bavila o všech mnou předložených tématech. Při rozhovoru sdělila, že ona i její manžel mají úplné střední vzdělání s maturitou na Elektrotechnické průmyslovce. V současnosti pracuje jako administrativní pracovnice v soukromé společnosti a manžel je policista na Městském ředitelství v Plzni. U své osoby uvádí ročník narození 1963 a manželův 1962. Za největší zájem svého syna považuje počítače a elektrotechniku. V dětství a pubertě to byl i sport, hlavně nohejbal a volejbal. V pozdějším věku poslechl hudby a návštěva různých produkcí hudebních skupin. Od útlého věku syna s manželem podporovali v jeho zájmu, a proto byla logická volba střední školy se zaměřením na elektrotechniku a posléze i studium vysoké školy se zaměřením na výpočetní techniku.

Vždy s manželem zdůrazňovali potřebu vzdělání a s tím spojené vyšší společenské postavení i finanční ohodnocení. Sama uvádí, že důvodem proč se syn angažoval v levicovém hnutí, byly zřejmě jeho myšlenky, neschopnost podřizovat se autoritám a podstatnou úlohu zde sehrál také vliv kamarádů a spolužáků ze školy. U svého syna vždy pozorovala silné sociální cítění a nesouhlas se stávajícími politickými a společenskými proudy. Angažovanost a názory se nikdy neprojevovaly na vztahu k rodině, prospěchu ve škole či komunikaci s okolím. V určitém období se syn více stýkal s podobně smýšlejícími lidmi, častěji trávil čas na různých demonstracích a nebo na koncertech různých hudebních skupin. Několikrát byl svým otcem poučen, aby se nedostal do konfliktu se zákonem, jelikož by to mohlo mít negativní vliv na jeho profesní kariéru. Nikdy nebyl vyšetřován policií nebo jinými státními orgány.

8.2 Kazuistika č.2.

Jméno: Jana

Věk: 27

Bydliště: Plzeň

Stav: svobodná

Sourozenci: mladší sestra

Vzdělání: středoškolské s maturitou

Zaměstnání: číšnice

Záliby: četba knih, poslech hudby

Rodinná anamnéza:

Matka 46 let, středoškolské vzdělání s maturitou na Obchodní škole. V současnosti pracuje jako obchodní zástupce. Otec 50 let, vystudoval vysokou školu na Pedagogické fakultě, v současnosti pracuje jako pedagogický pracovník. Sestra 25 let, v posledním ročníku magisterského studia na vysoké škole Právnické fakulty ZČU. Rodina žije v rodinném domě v okrajové části Plzně.

Sociální anamnéza:

V současné době žije s přítelem ve vlastním bytě v Plzni, který koupila na hypotéku. Pracuje v restauraci jako číšnice, její finanční ohodnocení je průměrné. Přítel pracuje rovněž v pohostinství. V brzké budoucnosti plánuje svatbu a početí dítěte.

Osobní anamnéza:

Slečna J. se narodila v roce 1983, základní školu vychodila bez potíží, patřila k průměrným žákům, žádné kázeňské prohřešky. V dětství navštěvovala Základní lidovou školu, obor hra na příčnou flétnu. Svůj volný čas dále vyplňovala sportem, a to házenou, kterou hrála do svých patnácti let aktivně. Po základní škole následovala studia na Podnikatelské škole zakončená maturitní zkouškou. V období puberty se vlivem party kamarádů a přítelů začaly objevovat potíže v komunikaci s rodiči a kázeňské prohřešky ve škole. V této době se poprvé identifikovala se skupinou levicově smýšlejících osob, vyznávajících ideály hnutí punk. Po ukončení střední školy nastoupila na vysokou školu, ovšem studia zanechala v prvním ročníku.

Rozhovor se zkoumaným subjektem:

Informantka při rozhovoru vypráví, že vyrůstala v běžné rodině, a s oběma rodiči měla bezproblémový vztah. Vztah s otcem hodnotí jako otevřenější, sama říká: „*Nikdy jsem nebyla mámina princeznička. Už ve školce jsem se prala s kluky a na základní škole mi říkali „klukanda.“*“ Na prvním stupni základní školy se věnovala ve volném čase hře na hudební nástroj a hlavně sportu, který ji moc bavil a zároveň zabíral spoustu volného času. V deváté třídě základní školy se seznámila s chlapcem, který hrál v amatérské punkové kapele. Toto seznámení v ní podnítilo zájem o punkové hnutí. Začala se zajímat také o anarchismus, jaké jsou jeho zásady, principy a jakými ideály se řídí. Pak následovaly koncerty, na kterých se seznámila s dalšími lidmi, kteří sympatizovali s různými levicově extremisticky smýšlejícími subjekty. V tu chvíli se ocitla v extrému, o kterém dnes v žádném případě nemůže říct, že byl punkový. Samá špindíra, která počítala každou korunu na kyselou desítku, ničila cizí majetek atd. K tomuto chování se však nikdy osobně nepřidala. V tento moment se projevila výchova rodičů a fakt, že se nechtěla ztotožnit s lidmi, kteří dokáží ničit majetek druhých. Později se seznámila s osobami, které se angažovaly v neregistrovaném hnutí Antifašistické hnutí (AFA), jež je známo svým otevřeným odporem vůči neofašismu, neonacismu a rasismu. Zde ji zaujala myšlenka otevřené konfrontace s osobami, jejichž myšlenky a ideály nenáviděla. Zúčastnila se několika protestních akcí a mítinků, většinou šlo o protestní akce namířené k narušení pochodů pravicových radikálů jako např. pochod radikální pravice v Plzni v roce 2009 či pochod radikálů v Janově. V 17 letech začala brigádně pracovat v jedné restauraci, kde se scházeli sympatizanti různých extremistických proudů a pochopila, že punk není to pravé a více se soustředila na anarchoautonomní scénu. V této době se projevíly problémy

v komunikaci s rodiči a přestala zvládat školu, hrozilo podmíněčné vyloučení. Nakonec pomohla rozmluva s otcem a ukončená brigáda v restauraci. Po úspěšném zvládnutí maturitní zkoušky se rozhodla pokračovat ve studiu na Západočeské univerzitě, obor politologie, tohoto zanechala na konci druhého semestru. V současné době se již akcí organizovaných extrémní levicí zúčastňuje minimálně, ovšem za svými ideály a představami si stále pevně stojí. Dnes na první místo staví přítele, rodinu a práci. Na konci rozhovoru uvádí: „V žádném případě si nemohu stěžovat na to, co mě potkalo. Okolo patnácti let jsou děti snadno ovlivnitelné a možnost, že by mě zlákala nějaká banda diskofilů, je pro mě naprosto nepřijatelná. Jsem ráda, že jsem, jaká jsem“.

Rozhovor s rodinným příslušníkem:

Rozhovor se uskutečnil s otcem subjektu, který ochotně souhlasil s rozhovorem z důvodu dobrého vztahu s dcerou a snaze pomoci při mém projektu. K tématu vzdělání rodiny uvedl, že on je vysokoškolsky vzdělaný v pedagogickém směru a působí jako výchovný poradce na střední škole, žena pracuje jako obchodní zástupce a má úplné středoškolské vzdělání s maturitou obchodního zaměření, mladší dcera končí magisterské studium na Právnické fakultě. Otcí subjektu je 50 let a matce 46 let. O své dceři hovoří hezky. Již od raného věku se věnovala hudbě, a to hře na flétnu, proto studovala na Základní lidové škole. Zbytek volného času soustředila na svou další vášeň, což byla házená, kterou aktivně provozovala až do patnácti let, kdy vlivem dospívání a jiných zájmů neměla čas se dále tomuto sportu věnovat. Její velkou vášní byla také četba cestopisné literatury. V době puberty trávila mnoho času poslechem hudby a skupiny, ve které vystupoval její kamarád a stýkala se s osobami angažovanými v anarchistických hnutích. Zde se objevily první názorové rozdíly mezi subjektem a její rodinou. K otázce vzdělání subjektu otec uvádí, že se vždy snažili o to, aby dcera měla alespoň středoškolské vzdělání. Sama se po maturitě rozhodla ke studiu vysoké školy, ale z nedostatku ochoty se učit ji nedokončila. V současnosti pracuje jako servírka, což se otcí moc nezamlouvá, prý se podle jeho slov nejedná o nijak prestižní zaměstnání a staví jej na nízký žebříček společenského postavení. Angažovanost dcery v punkovém a anarchistickém hnutí ovlivnilo její studium na střední škole a žebříček hodnot. Setkávala se s lidmi, kteří většinou měli podobný náhled na společnost, život atd. a byla tím značně poznamenána. Kromě účasti na různých demonstracích, protestech a koncertech hudebních skupin, již neměla čas na jiné kulturní vyžití, o něž stejně nejevila zájem. V důsledku tohoto chování přestala i se sportem. Podle otce subjektu, důvody, které vedly jeho dceru k začlenění se do skupiny osob s extrémním chováním, byla snaha se nějakým způsobem odlišit od

ostatních. Velkou úlohu sehrála osoba jejího kamaráda, který ji přivedl k punkové hudbě a seznámil ji s dalšími osobami, které se různě angažovaly. Dalším motivem jistě byla její neochota se podřizovat autoritám, silné sociální cítění a nenávisť vůči pravicově smýšlejícím lidem jako jsou skinheadi.

8.3 Kazuistika č. 3.

Jméno: Pavel

Věk: 34

Bydliště: Plzeň

Stav: svobodný

Sourozenci: dva bratři

Vzdělání: střední odborné bez maturity

Zaměstnání: řidič

Záliby: elektronika, bojové sporty, poslech rockové hudby

Rodinná anamnéza:

Matka 59 let, střední odborné vzdělání bez maturity, v současnosti v invalidním důchodu. Otec 62 let, střední odborné vzdělání bez maturity, pracuje jako montážní technik v zahraničním podniku. Nejstarší bratr 37 let, vyučen potrubářem, pracuje v oboru v soukromé firmě. Starší bratr 35 let, úplné středoškolské vzdělání s maturitou na Dopravní průmyslovce, pracuje jako správce počítačové sítě ve státním sektoru. Matka s otcem žije v rodinném domku, nejstarší bratr v bytě v Praze, starší bratr v bytě po rodičích v Plzni.

Sociální anamnéza:

V současné době žije u přítelkyně v jejím bytě v Plzni. Pracuje jako řidič kamionové dopravy. Jeho finanční ohodnocení je průměrné. Přítelkyně věk 39 let, pracuje jako servírka v pohostinství.

Osobní anamnéza:

Pan Pavel se narodil v roce 1977. Na základní škole spíše podprůměrným žákem, problémy s kázní, následoval učební obor potrubář, který zvládl s menšími obtížemi, opět problémy s kázní. Po skočení učebního oboru se pokusil o nástavbové studium, kterého zanechal po třech měsících. Na základní škole navštěvoval kroužek elektrotechniky.

V patnácti letech se začal aktivně věnovat kick – boxu, kterému se věnuje s přestávkami do současnosti.

Rozhovor se zkoumaným subjektem:

Subjekt při provedeném rozhovoru vypráví, že rád vzpomíná na své dětství a na čas strávený se svou rodinou. Vztahy v rodině byly prý normální, jen otec uznával přísnější kritéria na kázeň a nebál se užívat tělesných trestů. Z tohoto důvodu měl blíže ke své matce. Podle svých slov byl sice nejmladším členem rodiny, ovšem nepovažoval to za nějakou výhodu. První roky na základní škole zvládl učivo celkem dobře, ale s přibývajícými nároky začaly problémy s prospěchem a následně i kázeňské prohřešky. Tyto vznikaly z nepozornosti, neochoty poslouchat příkazy pedagogických pracovníků. V deseti letech začíná subjekt chodit na elektrotechnický kroužek. Na druhém stupni základní školy se množí problémy s prospěchem a kázní, několikrát snižená známka z chování. Po ukončení základní školy pokračuje ve studiu na středním odborném učilišti obor potrubář. V prvním ročníku zde se spolužákem začíná navštěvovat školu kickboxu, ve kterém se více realizuje. Seznamuje se zde s několika přívrženci hnutí skinheads, se kterými si začíná rozumět. Subjekt uvádí, že se mu zalíbila jejich ideologie, chodit na pivo a fotbal a občas se někde poprat. Začíná se ztotožňovat s nacionalistickými, rasistickými a antisemitskými postoji neonacistické odnože hnutí skinheads. Otevřeně hovoří o nenávisti vůči Romům, Vietnamcům a jiným přistěhovalcům. Myslí si, že do naší země nepatří, ubírají práci a jsou zdrojem kriminality. Tyto názory se nelíbí rodičům a často vznikají kvůli tomu hádky mezi ním a otcem. Přes problémy dokončí úspěšně učňovský obor a začíná pracovat v soukromé firmě. V této době se seznamuje s osobami, jež jsou aktivní na pravicové extremistické scéně a začíná se angažovat v hnutí Autonomní nacionalisté a Vlastenecká fronta. Podle vlastních slov jsou mu sympatičtí neonacističtí Bohemia Hammer Skins, ovšem nikdy s nimi nenavázal opravdový kontakt v rovině aktivního členství. Na konci devadesátých let se podílí jako spolupředatel několika koncertů krajně pravicových hudebních skupin, které byly v té době v Plzeňském kraji dosti časté. Svě zkušenosti s bojovým sportem negativně uplatnil mnohokrát při pouličních rvačkách. Zlom nastal, když byl spolu s několika dalšími druhy vyšetřován policejními orgány a posléze odsouzen k odnětí svobody za trestný čin násilí proti skupině obyvatel či jednotlivci. V té době se o něho přestala zajímat rodina. Po návratu z výkonu trestu se i nadále angažuje v pravicovém extremistickém hnutí, ale s nižší intenzitou. Zúčastňuje se různých protestních pochodů a koncertů hudebních skupin. Před třemi lety se seznámil s přítelkyní, u které žije a našel si práci jako řidič u stavební firmy. V posledním roce se

mu daří pomalu urovnat vztahy s rodinou. Vstoupil do politického uskupení Dělnická strana.

Rozhovor s rodinným příslušníkem:

V tomto případě se mého výzkumu zúčastnila matka pana Pavla, která mi osvětlila odpovědi na mnou nastolená témata rozhovoru. Na téma vzdělání a věku odpověděla, že manžel je vyučen zámečníkem, je mu 62 let a pracuje jako montážní technik ve strojírenském podniku, ona je vyučená prodavačka a je jí 59 let, v současnosti pobírá invalidní důchod. Nejstarší syn je vyučen potrubářem a je mu 37 let, prostřední syn odmaturoval na Dopravní průmyslovce a je mu 35 let. O svém nejmladším synovi hovoří jako o hodném dítěti, který nikdy nebyl moc na učení a také měl problémy s kázní. Ze své vlastní vůle se začal věnovat elektrotechnice a docházel do kroužku v Domově dětí a mládeže, kde se zúčastňoval i různých výstav a soutěží. Volný čas také trávil s dětmi ze sousedství, hrával s nimi fotbal, tenis a v zimě hokej. Vždy se mu líbili akční filmy a v nich bojové scény a zřejmě z tohoto důvodu začal provozovat kickbox. Další velkou zálibou byl poslech rockové muziky, kterou si pouštěl na aparaturách, které si sám sestavil. Se vzděláním syna prý byly problémy, protože bylo jasné, že mu učení moc nepůjde, a tak se v rodině řídili heslem řemeslo má zlaté dno. Otce subjektu prý mnohokrát mrzelo, že synovi nevyšlo pomaturitní nástavbové studium. Podle jeho mínění by si pracovně i společensky polepšil. Matka pana Pavla říká, že neměla dobrý pocit ze syna, když se začal stýkat se skinheady, mnohokrát se s ním kvůli tomu pohádala. Považuje tento fakt za jednu z příčin neúspěchu ve škole a v životě. V té době její syn trávil hodně času v tělocvičně nebo v restauraci se svými přáteli. Za velký šok označuje dobu, kdy se dozvěděla o trestním stíhání syna. Jak sama říká bylo tohle období hodně psychicky náročné pro celou rodinu a přispělo to k odcizení celé rodiny od nejmladšího syna. Za důvody, proč se syn začlenil mezi příznivce krajní pravice považuje vliv přátel, osobní názory. V době, kdy syn dospíval a tvořil si názor, bylo módní hnutí skinheads a v rámci něho se realizoval. Možný vlivem mohla být také přísná výchova otce. Jistý vliv měl jistě i výcvik bojového umění a touha se zviditelnit před ostatními a vyniknout.

8.4 Kazuistika č. 4.

Jméno: Luděk

Věk: 34

Bydliště: Plzeň

Stav: rozvedený

Sourozenci: bratr

Vzdělání: střední odborné bez maturity

Zaměstnání: správce internetového obchodu

Záliby: vojenská historie, zbraně, hudba, fotbal

Rodinná anamnéza:

Matka 56 let, střední odborné bez maturity, v současnosti zaměstnaná, jako dělnice ve výrobě. Otec 57 let, střední odborné vzdělání s maturitou, nyní pracuje jako mistr výroby v průmyslovém podniku. Mladší bratr 30 let, střední odborné vzdělání s maturitou na Elektrotechnické průmyslovce, pracuje jako IT technik v zahraniční společnosti. Rodiče jsou rozvedeni, bydlí odděleně ve vlastních bytech. Mladší bratr žije s přítelkyní ve vlastním bytě.

Sociální anamnéza:

V současné době žije v pronajatém bytě s přítelkyní v Plzni. Pracuje jako vedoucí internetového obchodu, jeho finanční ohodnocení je nadprůměrné. Přítelkyně 24 let, studentka, bakalářské vzdělání a pokračuje navazujícím magisterským studiem.

Osobní anamnéza:

Pan Luděk se narodil v roce 1977. Na základní škole průměrným žákem, neochotně se stavěl k učení, měl problém s běžnými kázeňskými prohřešky. Z vlastního rozhodnutí si zvolil k dalšímu studiu učební obor kuchař, ačkoliv měl prospěch, se kterým mohl studovat maturitní obor. V dětství hrál aktivně fotbal. Velkou vášní byly knihy o vojenské historii a zbraních. Vypěstoval si kladný vztah k hudbě, zpíval v různých hudebních skupinách. V současné době si zvyšuje vzdělání v dálkovém nástavbovém studiu na Podnikatelské škole.

Rozhovor se zkoumaným subjektem:

Subjekt při provedeném rozhovoru volně vypráví o svém dětství, které se ničím neodlišovalo od dětství svých vrstevníků. Když u něho začala puberta došlo k rozvodu jeho rodičů, což nesl jako jejich zradu, prý se hlavně zlobil na otce, že od rodiny odešel, když ho nejvíce potřeboval. Jeho vztah s matkou hodnotí jako velmi dobrý, její výchova byla

volnější a méně přísná. Na prvním stupni základní školy nebyly žádné problémy s učivem, začal ve volném čase hrát aktivně fotbal. Tato aktivita mu zabírala spoustu volného času, zbytek věnoval četbě, začal se zajímat o vojenskou historii, konkrétně o světové války a vojenství. V této době se neprojevují žádné problémy s kázní a nebo prospěchem ve škole. V období puberty došlo k rozvodu rodičů subjektu a to mělo negativní vliv na prospěch i na chování ve škole. Podle vlastních slov se tyto problémy stabilizovaly po rozhovorech s oběma rodiči. V deváté třídě základní školy si s kamarády založil rockovou skupinu, ve které zpíval. Jako další životní dráhu si zvolil učňovský obor kuchař, a to z důvodu, že jej tento obor zajímal a hlavně nebyl náročný na studium. Oba rodiče se jej snažili přesvědčit, aby své schopnosti a prospěch ukázal při studiu na nějaké střední škole s maturitou, toto však odmítl. V patnácti letech jej neminula módní vlna skinheads, jež bylo v té době hojně rozšířené mezi mládeží na učebních oborech. Jak sám říká: „*Musel jsem se nějak začlenit a toto hnutí mě zaujalo svými idejemi, módou, botami a holou hlavou*“. Příslušnost k hnutí skinheads se projevilo i na působení v hudební skupině, kdy začali hrát hudbu s punkovými prvky a texty s nacionalistickým a mírně rasistickým nádechem. Postupem času se subjekt seznamoval s osobami, které se angažovaly v neonacistickém směru hnutí skinheads. Přestal účinkovat v dosavadní hudební skupině a stal se zpěvákem jedné, v té době populární skupině naší neonacistické scény. Po ukončení učebního oboru pracoval jako skladník v supermarketu. Zde se seznámil se svojí pozdější manželkou. Toto manželství nemělo dlouhého trvání a po roce se subjekt rozvádí. V této době vyplňuje volný čas účinkováním na různých hudebních produkcích, pořádaných pravicovými extremisty. Několikrát se také podílí jako spoluorganizátor na pořádání různých protestních pochodů a mítinků, zde vyjadřuje své postoje a názory na naši společnost a státní aparát. Jeho názory se radikalizují a ztotožňuje se s ideály neonacismu či fašismu. V souvislosti s účinkováním v hudebních skupinách je vyšetřován a souzen orgány činnými v trestním řízení pro trestný čin propagace hnutí směřující k potlačování práv a svobod občanů. Následně je soudem shledán vinným a podmíněčně odsouzen. Další aktivitou volného času subjektu se stává klub vojenské historie, který se zabývá druhou světovou válkou a jehož se stal aktivním členem. V posledních letech říká, že se na extremistické scéně angažuje již méně a také jeho názory již nejsou tak radikální. Před pěti lety začal pracovat v internetovém obchodě, kde se časem propracoval na vedoucí pozici. Bydlí se svou přítelkyní, se kterou plánuje založení rodiny a ve volném čase se věnuje svým zálibám a koníčkům.

Rozhovor s rodinným příslušníkem:

Rozhovor se uskutečnil s matkou subjektu. Na téma vzdělání a věku rodinných příslušníků uvedla, že se vyučila prodavačkou a je jí 56 let. V současné době pracuje jako dělnice ve výrobě v podniku zabývající se elektrotechnikou. O svém bývalém muži sdělila, že jeho vzdělání je učební obor s maturitou a je mu 57 let, pracuje jako mistr výroby. Mladší syn, kterému je 30 let, je vzdělán na Elektrotechnické průmyslovce a pracuje jako IT technik. Na téma trávení volného času svého syna sděluje, že na základní škole hodně času věnoval fotbalu, který hrál aktivně za různé dětské a mládežnické celky. Velkou vášní byla a je četba literatury s historickou a vojenskou tematikou. V deváté třídě základní školy si s několika dalšími kamarády založil hudební skupinu, kde zpíval. V této činnosti našel zalíbení a věnoval jí hodně času. Vzhledem k faktu, že se její syn neochotně učil a jak sama říká byl líný, po skončení základní školy pokračoval ve studiu na středním odborném učilišti obor kuchař. Učební obor vystudoval bez obtíží. Matka lituje, že po skončení školy se svému řemeslu nevěnoval, a začal pracovat „jen jako skladník“. Jeho současné zaměstnání se jí líbí, je dostatečně finančně ohodnocen a práce jej baví. V poslední době matce udělal radost tím, že si dodělává dálkovým studiem maturitní vzdělání. Na téma důvodů proč se její syn angažoval v extremistickém hnutí uvádí, že prvotním impulsem byla snaha někam patřit a zřejmě se i odlišovat od ostatních. Dalším důvodem byl jistě i vliv kamarádů. Chování syna bylo ovlivněno i jeho zálibou v historii vojenství. Jeho působení v hudební skupině a možnost prezentovat otevřeně svůj názor a životní filozofii, bylo dalším faktorem příslušnosti k extremistické scéně. Jistou míru zodpovědnosti přikládá i absenci mužského vzoru v rodině při dospívání syna. Matka subjektu uvádí, že jí syn často říkal, že se mu nelíbí politický systém v naší zemi, dále, že je u nás hodně přistěhovalců i Romů a podporují se u nás nepracující, sociálně nepřizpůsobivé osoby. Na téma jak ovlivnily sympatie k extremistickému hnutí život syna uvádí, že se stýkal s nesprávnými lidmi, kteří přispěli k jeho radikálním názorům, kvůli kterým se dostal až před soud. Díky faktu, že se realizoval v extremistickém hnutí, tak zanedbával školu. Jeho veškerý život se v uplynulých letech soustřeďoval jen na činnost spojenou s hudební skupinou a klubem vojenské historie. V současnosti je matka spokojená, že si syn našel novou partnerku, která má na něho kladný vliv a ukazuje mu i jiné stránky života.

8.5 Výsledky výzkumu

Z výsledků výzkumu provedeného na vybraném vzorku osob z Plzeňského kraje sympatizujících s některým extremistickým hnutím a jejich rodinných příslušníků vyplývají tato zjištění:

Otázka číslo 1. Dostává se jedinec, který se hlásí k pravicovému extremismu v praxi častěji do konfliktu se zákonem než jeho protějšek na levicovém spektru scény?

Z kazuistik a rozhovorů je patrné, že se sympatizanti či členové extremisticky orientovaných skupin svým jednáním mohou dostávat častěji do konfliktu se zákonem. Kazuistiky č. 1 a 2 představují příznivce levicově orientovaných uskupení a zde nebylo zjištěno, že by se výzkumný subjekt dostal do konfliktu se zákonem. Sami informanti uvádějí, že se vždy snažili chovat způsobem, aby se vyhnuli porušení zákona. V kazuistice č. 2 subjekt uvádí, že i když docházelo v jeho okolí k různým překročením zákona, on sám se tohoto jednání neúčastnil. Opačný případ ukazují kazuistiky č. 3 a 4, kde subjekty přiznávají, že v souvislosti se členstvím v pravicově orientovaných skupinách u nich došlo k překročení zákona. V obou případech byla prokázána souvislost mezi trestním jednáním a extremismem. Oba subjekty byly odsouzeny za tzv. rasově motivované trestné činy. Výsledek šetření tedy ukazuje, že členové pravicově orientovaných extremistických skupin či hnutí se častěji dostávají do konfliktu se zákony naší republiky, a to v přímé souvislosti s jednáním v rámci těchto uskupení.

Otázka číslo 2. Rekrutují se stoupenci politického extremismu z prostředí s nízkým sociálně ekonomickým statusem?

V případě druhé otázky z vypracovaných kazuistik vyplývá, že jsou zde rozdíly v dosaženém vzdělání mezi osobami hlásící se k levicové nebo pravicové části extremistické scény. V kazuistikách č. 1 a 2, kde jsou obsaženy zkoumané subjekty hlásící se k levicově orientovanému spektru, je patrné, že tyto osoby dosahují vyššího stupně vzdělání a je zde proto i předpoklad vyššího sociálního statusu. Jedná se o osoby, které dosáhly alespoň středního odborného vzdělání s maturitou nebo se pokusily o studium vysokoškolské. V případě kazuistiky č. 1 bylo dosaženo bakalářského stupně vzdělání a subjekt pokračuje v navazujícím magisterském studiu v sociálně a společensky kladně hodnoceném oboru. V případě pravicově orientovaných příznivců extremismu je stupeň dosaženého vzdělání nižší. Jedná se o střední odborné bez maturity, v případě kazuistiky

č. 4 subjekt dokončuje dálkové nástavbové studium maturitního oboru. V naší společnosti je v poslední době fakt, že je člověk jen vyučen, vnímám jako handicap, proto lze předpokládat, že sociální status případů z kazuistik 3 a 4 je nižší než u osob s vyšším dosaženým vzděláním. Se sociálním statusem souvisí i ten ekonomický. V případě subjektu č. 1 již nyní, kdy ještě pokračuje ve studiu, je jeho finanční ohodnocení nadprůměrné, po skončení školy a získání zkušeností bude jistě ještě lepší. V případě č. 2 je finanční ohodnocení průměrné, ovšem také vlivem faktu, že subjekt nevykonává zaměstnání na něž má kvalifikaci, tím má osoba ekonomický status nižší. V kazuistice č. 3 subjekt také nepůsobí v oboru v němž je kvalifikován, pracuje na místě, kde je průměrně finančně ohodnocen. V posledním případě osoba nevykonává vysoce kvalifikovanou práci, ale je nadprůměrně finančně hodnocen pro své schopnosti, které nesouvisí s dosaženým vzděláním a proto je její ekonomický status vyšší. Sociálně ekonomický status má přímou souvislost z vyšší dosaženého vzdělání, ovšem je také podmíněn schopnostmi a sociální adaptabilitou.

Otázka číslo 3. Z jakých sociálních vrstev se rekrutují pravicoví a levicoví příslušníci či sympatizanti extremistických skupin a hnutí?

V tomto případě je výsledek překvapivě jasný. V kazuistikách č. 1 a 2, kde jsou obsaženy subjekty z levicového spektra extremistické scény, je vidět, že zde pocházejí z tzv. střední třídy, což se projevuje vyšším vzděláním, vyšší pozicí v zaměstnání a ve společnosti. Je také patrný vliv rodičů, kteří si dokázali uvědomit potřebu vzdělání a dokázali v tomto směru pozitivně působit na svého potomka. Lepší je také ekonomické zázemí rodin, ze kterých sympatizanti pocházejí. Většinu těchto důvodů spatřuji právě ve vzdělání a tím i větším společenském a kulturním přehledu. V těchto rodinách většinou subjekty pracují v úřednických či manažerských funkcích. V kazuistikách č. 3 a 4 jsou subjekty z pravicového spektra extremistické scény, které pocházejí z rodin níže sociálně postavených, což dokladuje výše vzdělání. V těchto rodinách není zřejmě rozhodující výše dosaženého vzdělání. Jedná se o osoby s nižšími příjmy, čímž je daná menší koupě schopnost a tyto rodiny jsou dle mého názoru na nižším stupni společenského žebříčku než rodiny subjektů z levicového spektra. Osoby z těchto rodin většinou pracují v dělnických profesích. Lze je dle výše uvedeného členění zařadit do dělnické třídy, kam patří osoby manuálně pracující.

Otázka číslo 4. Jaké je kulturní zázemí a jaké jsou kulturní zájmy a záliby příslušníků extremistických skupin?

Z kazuistik je zřejmé, že kulturní zázemí osob sympatizujících s některým z extremistických skupin či hnutí je spjaté s angažovaností v těchto skupinách. Ve všech případech společným prvkem, které tvoří kulturní zázemí je hudba. Většina subjektů nachází kulturní zázemí při návštěvě různých hudebních produkcí. Ke společenskému a kulturnímu vyžití lze také přiřadit činnosti související s konáním různých protestních pochodů a demonstrací. U všech těchto případů je nepodstatný fakt, kam zkoumaný subjekt náleží svým politickým názorem. U kazuistik č. 2 a 3 je společným zájmem četba knih, zbývající dvě kazuistiky mají společný prvek, zájem o elektrotechniku. Společným prvkem, jak je patrné je také sport. Z tohoto vyplývá, že co se týče zájmů a kulturního zázemí, smazávají se rozdíly mezi jednotlivými subjekty, jež se odlišují sympatiemi k různým extremistickým skupinám. Dalším zjištěním, je fakt, že s přibývajícím věkem klesá vliv na kulturní vyžití ve spojitosti s činností v nějaké extremistické skupině. Většina aktivit volného času zkoumaných subjektů je vyplněna činnostmi, které byly středem zájmu dávno před angažováním se v nějakém extremistickém hnutí.

8.6 Shrnutí praktické části

Cílem bakalářské práce bylo pomocí kvalitativního výzkumu odpovědět na položené otázky. Provedeným výzkumem bylo otázkou č. 1. zjištěno, že se **osoba sympatizující s pravicovým spektrem** extremistické scény dostává častěji do konfliktu se zákonem, jak vyplynulo z provedených kazuistik. Trestné činy spáchané těmito sympatizanty přímo souvisely se členstvím v hnutí nebo ideou pravicového extremismu. Platí zde, že příznivci extremistických skupin orientovaní k pravici se častěji dostávají do konfliktu s právním systémem v naší republice, a to v přímé souvislosti s konáním v rámci těchto uskupení. Kazuistiky nás seznamují s případy, kdy se sympatizanti extremistického hnutí dostali do konfliktu se zákonem. Z provedeného výzkumu vyplynulo, že členství v pravicovém spektru je pro život zkoumaného subjektu nebezpečnější z důvodu častějšího konfliktu s naším právním systémem. Svě radikální názory se snaží často vyjadřovat násilnou formou. Dalším aspektem jsou už samotné ideologie spjaté s pravicí, které odporují našim zákonům. V kazuistikách pravicových extremistů se prokázalo, že členství v těchto uskupeních má přímou souvislost na trestné činy jimi spáchané, a většinou se jedná o činy rasově motivované.

Naproti tomu **osoby sympatizující s levicovým spektrem** extremistické scény se snaží vystupovat nenásilnou formou, většina jejich iniciativ probíhá poklidným způsobem v rámci zákona. V kazuistikách levicových sympatizantů nebylo prokázáno, že tyto osoby byly odsouzeny za nějaké činy v souvislosti s členstvím v extremistické skupině. Možným důvodem, proč se levicově orientované osoby dostávají méně často do konfliktu se zákonem může být i jejich vzdělání či společenské postavení. Pozitivní v tomto směru je i vliv rodiny a přátel.

Provedeným výzkumem v případě otázky č. 2. bylo dále zjištěno, že **osoby angažující se v pravicovém spektru** extremistické scény pocházejí z prostředí s nízkým socioekonomickým statusem, což jasně dokladují rodinné poměry, ze kterých pochází. Jedná se o rodiny, jejichž příslušníci dosáhli nižšího vzdělání, což má za následek i méně finančně i společensky hodnocené zaměstnání. Celkové postavení rodin, ze kterých zkoumané pravicové subjekty pochází, lze hodnotit jako nižší než jejich protějšky na levicovém pólu extremistické scény. Podíváme-li se na **opačné spektrum extremistické scény**, tedy levici, jedná se o osoby, které dosáhly alespoň středního odborného vzdělání s maturitou nebo se pokusily o studium vysokoškolské. Je tedy možné je hodnotit jako úspěšnější ve studiu a podle výsledků výzkumu je možné je zařadit mezi osoby s vyšším socioekonomickým statusem. Sociálně ekonomický status má přímou souvislost z výší dosaženého vzdělání, ovšem je také podmíněn schopnostmi a sociální adaptabilitou.

V případě otázky č. 3. z výzkumu vyplynul fakt, že **stoupenci levicových extremistických skupin nebo hnutí** pocházejí z vyšších společenských vrstev, jedná se o tzv. střední třídu. Tato skutečnost je zapříčiněna vyšším vzděláním, zpravidla vysokoškolským a tím i lepším postavením na společenském žebříčku. Nezanedbatelným činitelem je také společností pozitivněji hodnocené prestižnější zaměstnání, a s tím i spojené vyšší finanční ohodnocení. Vliv rodinného zázemí se projevil na zkoumaných pravicových subjektech radikálně ve smyslu, že nebyly svým okolím motivovány, aby se snažily dosáhnout lepšího vzdělání a tím se dostat i do jiné, vyšší společenské vrstvy. Většinou příznivci pravicového spektra extremistické scény pracují v dělnických profesích, stejně jako jejich rodinní příslušníci. U levicových subjektů zúčastněných na výzkumu se ukazuje pozitivní vliv rodičů, kdy tyto osoby zdůrazňovaly nutnost vzdělání a dokázaly své potomky v tomto směru úspěšně motivovat. U obou levicových subjektů bylo dosaženo alespoň maturitního stupně vzdělání. Vlivem výše uvedených faktorů je také ekonomické zázemí sympatizantů z levého spektra extremistické scény. Rodinní příslušníky těchto sympatizantů pracují zpravidla na úřednických nebo manažerských postech.

Zodpověděním otázky č. 4. zjišťujeme, že činnost **sympatizantů jednotlivých extremistických skupin** je úzce spojena s vlivem těchto skupin. Jak dokazují provedené rozhovory, kulturní a společenské vyžití je často omezeno na různé koncerty hudebních skupin nebo jiné kulturní produkce. Sami sympatizanti se podílejí na pořádání různých hudebních produkcí, protestních akcí či happeningů. Touto činností bývá jejich kulturní vyžití častokrát omezeno. U všech zkoumaných subjektů se společným prvkem jeví zájem o sportovní aktivity. Oblíbeným trávením volného času je také četba literatury, a to různých žánrů. Z poslední položené otázky vyplynulo, že kulturní zázemí všech zkoumaných subjektů je podobně orientované a nezáleží na politickém názoru. Většina aktivit spojených s kulturním vyžitím a aktivitami ve volném čase zkoumaných subjektů je vyplněna činnostmi, které byly středem zájmu dávno před angažováním se v nějakém extremistickém hnutí. S přibývajícím věkem těchto sympatizantů také dochází k jejich menší angažovanosti na aktivitách extremistických skupin.

Závěr

Otázka extremismu je problém, se kterým se naše společnost dlouho setkává a jistě dál bude. Někteří extremisté jsou velkou měrou ovlivněni idejemi a názory a tím je potlačena jejich schopnost reálného pohledu na život. Otázkou zůstává, jak mnoho může společnost ovlivnit tyto smýšlející skupiny. Ať se již jedná o konflikt se zákonem, či nedodržení morálních zásad charakterizující určitý stát. Nezáleží na tom, o jaký druh extremismu se jedná, ale jde zde o to, že hlavní myšlenky převyšují běžné vystupování a tím ohrožují přímo či nepřímo zbytek společnosti. Jak zde již vplynulo, na většinu zkoumaných subjektů měl obrovský vliv kontakt s vrstevníky a ostatními členy zasahující jakkoliv do života radikálně smýšlejících spoluobčanů. Měli bychom se proto zamyslet nad tím, jak dát budoucí generaci dostatek informací, díky kterým se mohou samy rozhodovat a nenechávat se davově strhávat do prapodivných odvětví „gangů“. Touha někam patřit je nepolapitelná, ale svým zařazením se každý člen částečně zbavuje své identity a poddává se ideálům většiny. Díky tomu přijímá veškerá chování a hromadné názory udává za své vlastní. Řešení extremismu a problémů s ním spojených je náročná a dlouhodobá záležitost, kdy by mělo dojít ke změnám v přístupu většinové společnosti k příznivcům extremistické scény. Velmi důležité jsou kroky, které podniká náš právní systém a orgány činné v trestním řízení. Musí se jasně vymezit hranice, které se nesmějí překročit, je nutné stanovit přesné postupy při potírání aktivit extremistických skupin a subjektů. Velmi důležité je přestat dělat rozdíly mezi příznivci pravice či levice a sjednotit kroky, které povedou k jejich eliminaci, protože všechny ideologie, které nějakým způsobem omezují společnost jsou nepřijatelné. Dalším krokem při řešení problematiky extremismu, by měla být větší informovanost rizikových skupin, jež se mohou stát v budoucnosti sympatizanty, a to jsou děti a mládež. Budování projektů zabývajících se primární prevencí v oblasti této problematiky, bude jistě dobrým příslibem do budoucna. Práce s dětmi v rodině a škole při boji s extremismem je velmi nutná, avšak nezastupitelnou složku tvoří také přímá represe. Je potřebné se zaměřit na jednotlivé subjekty a zabránit jejich aktivitám. Orgány činné v trestním řízení musí postupovat takovým směrem, aby si dokázaly získat přízeň široké veřejnosti. Pro občany je důležité, aby se cítily v naší zemi bezpečně. Výsledky vlastního výzkumu naznačují, jak hodně důležitá je výchova rodičů, přístup dalších výchovných institucí a okolí jedince ve kterém žije.

Zajímavostí je také zjištění, jak je jedinec v mladším věku jednoduše ovlivnitelný

vrstevnickou skupinou a odmítá své dospělé okolí a jejich rady. Snadno se přizpůsobuje okolí a velmi často ignoruje případné negativní následky svého jednání. U osob sympatizujících s levicovým extremistickým spektrem se příznivě projevuje výchovné působení rodičů, kteří kladou důraz na stupeň dosaženého vzdělání. Překvapivý je také psychosociální vývoj stoupců extremistických hnutí, kdy v mládí je na první místo řazena činnost v těchto subjektech, ale s přibývajícím věkem tyto osoby mění svůj žebříček hodnot. Pozitivním elementem bývá často životní partner, který pochází z jiné vrstevnické skupiny či jde o osobu s vyšším vzděláním a jiným společenským statutem.

Zásadně ovlivní život osobám angažujícím se v různých extrémních skupinách a hnutích moment, kdy si sami založí rodinu a stanou se rodiči. Pozitivně mohou být sympatizanti také ovlivněni faktem, že byli za činnost v souvislosti s extremistickou skupinou souzeni. U některých to může být příčinou zanechání činnosti v extremistických skupinách. Preventivně na tyto osoby může také působit konání policie či jiných orgánů činných v trestním řízení, které spočívá v účinných represivních akcích zaměřených proti různým extremistickým subjektům.

Jak již bylo několikrát v této práci zmíněno zásadní je primární prevence, a to vliv rodiny a působení školy nebo jiných výchovných institucí. Důležité je také pro státní instituce nebo různé jiné organizace vypracování účinných plánů postupu boje proti jakýmkoliv extremistickým projevům v naší společnosti a v této své činnosti důsledně kooperovat s represivními složkami, aby byl tento postup jednotný a co nejkompaktnější. Dále se nesmí rozlišovat mezi jednotlivými póly extremistických skupin a postupovat proti všem se stejnou razancí.

10 Seznam použité literatury a zdrojů

1. ČERNÝ, P. *Politický extremismus a právo*. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. ISBN 80-86861-84-4.
2. DANICS, Š. *Extremismus*. Praha: Triton, 2003. ISBN 80-7254-454-3.
3. DANICS, Š. *Extremismus – hrozba demokracie*. Praha: Police History, 2002. ISBN 80-86477-07-X.
4. FABER, C. *Anarchismus, příběh revolty*. Praha: Levné knihy Kma, 2006. ISBN 80-7309-333-2.
5. GEIST, B. *Sociologický slovník*. Praha: Victoria Publishing, 1992. ISBN 80-85605-28-7.
6. GELLNER, A. *Národy a nacionalismus*. Praha: Nakladatelství J. Hřbal, 1993. ISBN 80-901381-1-X.
7. GIDDENS, A. *Sociologie*. Praha: Argo, 2000. ISBN 80-7203-124-4.
8. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-485-4.
9. HEYWOOD, A. *Politické ideologie*. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. ISBN 80-86861-71-6.
10. HOLE, G. *Fanatismus*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-183-5.
11. CHARVÁT, J. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007. ISBN 80-7367-098-4.
12. CHMELÍK, J. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Praha : Linde, 2001. ISBN 80-7201-265-7.
13. CHMELÍK, J. *Symbolika extremistických hnutí*. Praha: Armex – Trivis, 2000. ISBN 80-86244-14-8.
14. JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-535-0.
15. KELLER, J. *Úvod do sociologie*. Praha: Slon, 2005. ISBN 80-86429-39-3.
16. KOTLÁN, P. *Demokracie ve stínu*. Ostrava: Sokrates, 2003. ISBN 80-86572-07-02.
17. MAREŠ, M. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno: Barrister & Principal, 2003. ISBN 80-86598-45-4.
18. MATOUŠEK, O. PAZLAROVÁ, H. *Hodnocení ohroženého dítěte*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-739-8.
19. O'SULLIVAN, N. *Fašismus*. Brno: Centrum pro studium demokracie, 2002. ISBN 80-7325-001-2.
20. ŠVARÍČEK, R. ŠEĐOVÁ, K. a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 80-7367-313-4.

Internetové zdroje:

1. MINISTERSTVO VNITRA. Internetové stránky ministerstva [online]. [cit. 2010-8-10]
Dostupné z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/extremis/1999/pojmy.html>
2. MINISTERSTVO VNITRA. Internetové stránky ministerstva [online]. [2010-8-10]
Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/soubor/strategie-boje-proti-extremismu-v-roce-2009.aspx>
3. MINISTERSTVO VNITRA. Internetové stránky ministerstva [online]. [2010-8-10]
Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/soubor/ueden-rijen2010-pdf.aspx>
4. MINISTERSTVO VNITRA. Internetové stránky ministerstva [online]. [cit. 2010-8-10]
Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/soubor/sb011-09-pdf.aspx>
5. PODNIKATEL CZ. Zákon o přestupcích – celé znění [online]. [cit. 2010-6-10]
Dostupné z WWW: <<http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-c-200-1990-sb-zakon-o-prestupcich/cele-zneni/>

11 Přílohy

Příloha I. Zákon o přestupcích číslo 200/1990 Sb.

Příloha II. Trestní zákoník číslo 40/2009 Sb.

Příloha III. Témata rozhovoru s návodem s rodinným příslušníkem zkoumaného subjektu

Příloha I. Zákon o přestupcích číslo 200/1990 Sb.

§ 49

Přestupky proti občanskému soužití

(1) Přestupku se dopustí ten, kdo

a) jinému ublíží na cti tím, že ho urazí nebo vydá v posměch,

b) jinému z nedbalosti ublíží na zdraví,

c) úmyslně naruší občanské soužití vyhrožováním újmou na zdraví, drobným ublížením na zdraví, nepravdivým obviněním z přestupku, schválnostmi nebo jiným hrubým jednáním,

d) omezuje nebo znemožňuje příslušníku národnostní menšiny výkon práv příslušníků národnostních menšin,

e) působí jinému újmu pro jeho příslušnost k národnostní menšině nebo pro jeho etnický původ, pro jeho rasu, barvu pleti, pohlaví, sexuální orientaci, jazyk, víru nebo náboženství, pro jeho politické nebo jiné smýšlení, členství nebo činnost v politických stranách nebo politických hnutích, odborových organizacích nebo jiných sdruženích, pro jeho sociální původ, majetek, rod, zdravotní stav anebo pro jeho stav manželský nebo rodinný.

(2) Za přešupek podle odstavce 1 písm. a) lze uložit pokutu do 5 000 Kč a za přešupek podle odstavce 1 písm. b) až e) pokutu do 20 000 Kč (<http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-c-200-1990-sb-zakon-o-prestupcich/cele-zneni/>, 2010).

Příloha II. Trestní zákoník číslo 40/2009 Sb.

§ 140

Vražda

(1) *Kdo jiného úmyslně usmrtí, bude potrestán odnětím svobody na deset až osmnáct let.*

(2) *Kdo jiného úmyslně usmrtí s rozmyslem nebo po předchozím uvážení, bude potrestán odnětím svobody na dvanáct až dvacet let.*

(3) *Odnětím svobody na patnáct až dvacet let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2*

a) na dvou nebo více osobách,

b) na těhotné ženě,

c) na dítěti mladším patnácti let,

d) na úřední osobě při výkonu nebo pro výkon její pravomoci,

e) na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti,

f) na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání směřujícího k záchraně života nebo ochraně zdraví, nebo na jiném, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona,

g) na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání,

h) opětovně,

i) zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem, nebo

j) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného majetkový prospěch nebo ve snaze zakrýt nebo usnadnit jiný trestný čin nebo z jiné zavrženíhodné pohnutky

(4) *Příprava je trestná* (www.mvcr.cz/soubor/sb011-09-pdf.aspx, 2010).

§ 146

Ublížení na zdraví

(1) *Kdo jinému úmyslně ublíží na zdraví, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.*

(2) *Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1*

a) na těhotné ženě,

b) na dítěti mladším patnácti let,

c) na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti,

d) na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání směřujícího k záchraně života nebo ochraně zdraví, nebo na jiném, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona, nebo

e) na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání.

(3) *Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví.*

(4) *Odnětím svobody na pět až deset let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt (www.mvcr.cz/soubor/sb011-09-pdf.aspx, 2010).*

§ 158

Rvačka

(1) *Kdo úmyslně ohrozí život nebo zdraví jiného tím, že se zúčastní rvačky, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok.*

(2) *Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, je-li při činu uvedeném v odstavci 1 jinému způsobena těžká újma na zdraví.*

(3) *Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, je-li při činu uvedeném v odstavci 1 jinému způsobena smrt (www.mvcr.cz/soubor/sb011-09-pdf.aspx, 2010).*

§ 171

Omezování osobní svobody

(1) *Kdo jinému bez oprávnění brání užívat osobní svobody, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.*

(2) *Odnětím svobody až na tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 v úmyslu usnadnit jiný trestný čin.*

(3) *Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,*

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,
- b) spáchá-li takový čin na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání,
- c) způsobí-li takovým činem fyzické nebo psychické útrapy,
- d) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví, nebo
- e) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.
- (4) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán,
- a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt, nebo
- b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu (www.mvcr.cz/soubor/sb011-09-pdf.aspx, 2010).

§ 179

Porušování svobody sdružování a shromažďování

(1) Kdo jiného násilím, pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy omezuje ve výkonu jeho sdružovacího nebo shromažďovacího práva, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.

(2) Kdo se v souvislosti se shromážděním, které podléhá oznamovací povinnosti, násilím nebo pohrůžkou bezprostředního násilí protíví pořádkovým opatřením svolavatele nebo určených pořadatelů takového shromáždění, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok (www.mvcr.cz/soubor/sb011-09-pdf.aspx, 2010).

§ 352

Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci

(1) Kdo skupině obyvatelů vyhrožuje usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobením škody velkého rozsahu, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok.

(2) Kdo užije násilí proti skupině obyvatelů nebo jednotlivci nebo jim vyhrožuje usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobením škody velkého rozsahu pro jejich skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že jsou skutečně nebo domněle bez vyznání, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.

(3) Stejně jako v odstavci 2 bude potrestán, kdo se spolčí nebo srotí ke spáchání takového činu (www.mvcr.cz/soubor/sb011-09-pdf.aspx, 2010).

§ 355

Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob

(1) Kdo veřejně hanobí

- a) některý národ, jeho jazyk, některou rasu nebo etnickou skupinu, nebo*
- b) skupinu osob pro jejich skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že jsou skutečně nebo domněle bez vyznání, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.*

(2) Odnětím svobody až na tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

- a) nejméně se dvěma osobami, nebo*
- b) tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem (www.mvcr.cz/soubor/sb011-09-pdf.aspx, 2010).*

§ 403

Založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka

(1) Kdo založí, podporuje nebo propaguje hnutí, které prokazatelně směřuje k potlačení práv a svobod člověka, nebo hlásá rasovou, etnickou, národnostní, náboženskou či třídní zášť nebo zášť vůči jiné skupině osob, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.

(2) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným podobně účinným způsobem,*
- b) spáchá-li takový čin jako člen organizované skupiny,*
- c) spáchá-li takový čin jako voják, nebo*
- d) spáchá-li takový čin za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu.*

(3) Příprava je trestná (www.mvcr.cz/soubor/sb011-09-pdf.aspx, 2010).

§ 404

Projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka

Kdo veřejně projevuje sympatie k hnutí uvedenému v § 403 odst. 1, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta (www.mvcr.cz/soubor/sb011-09-pdf.aspx, 2010).

Příloha III. Témata rozhovoru s návodem s rodinným příslušníkem zkoumaného subjektu

Vzdělání rodinných příslušníků, jejich věk a zaměstnání.

Způsob trávení volného času subjektu od dětství po současnost.

Dosažené vzdělání zkoumaného subjektu a zařazení do spol. ekonomické třídy.

Důvody vedoucí k začlenění do extremistické skupiny či hnutí.

Vliv zařazení subjektu do extremistické skupiny na způsob života
(vliv na školu, společenský život).